National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A 0N4
I.

THIS PAPER WAS MAILED
TUESDAY, MAY 6, 1986

VABA EESTLANE

Second class mail
registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL KOLMAPÄEVAL
JA REEDEL

Nr. 35 (3234) XXXV aastakäik

Kolmapäeval, 7. mail 1986 — Wednesday, May 7, 1986

Üksiknumbri hind 70 centi

Cindy Õunpuu ja Kia Puhm, kaks silmapaistvat eesti ujujat. 3. märtsil Montrealis peetud Commonwealth Trials võistlustel Cindy purustas oma nimel olnud Commonwealth'i rekordi; Kia purustas Ontario 13—14-aastaste tütarlaste 200 m seliliujumise rekordi, mis oli senini Susan Kwasney käes 1977. aastast. Aeg 2.20,90.

EKN mitme aktsiooni organiseerijana

ÜRO'sse vaatleja koha nõudmine – Musta Lindi päev ida-eurooplaste mälestuspäevaks

Möödunud laupäeval toimus Eesti Majas Eestlaste Kesknõukogu Kanadas korraline kevadine üldkoosolek, seekord elavama osavõtjaskonnaga, kes ka enamuses koosoleku lõpuni kohale jäid. Kaugemalt tulnuist oli EKN abiesimees E. Lepnurm Vancouverist, EKN abiesimees W. Pent koos kahe liikmega Ottawast, kuna külaliseks oli BATUN'i juhatuseliige Sirje Ainso.

Koosolek algas õp. T. Nõmmiku palvusega, tänades Jumalat EKN liikmete valimise ja kutsumise eest vendi teenima ja palus, et Ta oleks meiega kui mõtleme ja teeme plaane, mis tooksid vabaduse meie kodumaale.

Koosoleku juhatajaks valiti H. Lupp, protokollijaks E. Lindaja ja R. Andre, jr., misjärel tegevuse ülevaadet, mis oli liikmeile kätte antud, täiendas esimees L. Leivat.

tuues mõningaid aspekte viimaste kuude intensiivsele perioodile mitmete eriaktsioonidega, nagu ÜRO vaatleja saamiseks allkirjade kogumine ja Musta Lindi aktsioonid.

Neist viimane näib edukalt laienevat ja on kava sellest teha tähtsat päeva nagu Kanadas on Remembrance Day.

W. Pent lisas aruandele Ottawas loodava Kanada Rahu- ja Julgeoleku Instituudi asutamise, kuhu eestlaste poolt esitati juhatuseliikme kandidaadiks prof. M. Puhvel Montrealist.

Sirje Ainso, kes saabus äsja Bernis toimunud konverentsilt, tutvustas EKN liikmeile BATUN'i tööd, mis on kestnud 20 aastat 40-aastase ÜRO juures, öeldes et möödunud aastad on olnud uste avamise ja koolituse perioodiks, kus on õpitud tundma ÜRO kanaleid ja isiklike visiitidega neid diplomaate, kes kasutavad Balti küsimusi oma asjus.

Kuigi USA'ga on loodud hea vahekord, arvas ta, et tähtsam on saavutada Euroopa riikide poolehoid, kuna Eesti asub Euroopas.

(Toome selle huvipakkuva sõnavõtu pikemalt ühes järgmises numbris).

Expo '86-l toimuvat eestlaste esinemist kirjeldas E. Lepnurm, samuti selle kõrval kavatsetavast Eesti Nädalast, mis toimuks sealses Meie kodus, kus eriti pressikonverentsiga tahetakse tähelepanu anda Eestile. Sõnavõttudes T. Trei tutvustas sügisel toimuvat ABN konverentsi, E. Lindaja Ida-Euroopa küsimusi käsitleva instituudi asutamist.

Viienda päevakorrapunkti puhul jagunesid osavõtjad nelja töögruppi:

M. Epner juhatas välispoliitilist, Maiki Andre-Lupp rahvuskultuurilist, J. Pahapill rahvuspoliitilist ja M. Hess aktsioonigruppi.

Pärast paaritunnilist omavahelist arutlemist andis iga grupi juht kokkuvõtte.

M. Epneri grupp oli käsitlenud ÜRO aktsiooni, EKN osa EXPO '86 ajal, inimõiguste küsimusi, Deschenese komisjoni tööd, Balti konsulite asja ja Ida-Euroopa Instituudi loomist. M. Andre-Lupp ees olevaid rahvuskultuurilisi üritusi, kus peamiseks eesmärgiks on eesti kultuuri edutamine kanadalastele ja informatsioonikeskuseks olemine teistele eesti organisatsioonidele. J. Pahapilli grupp käsitles EKN liikmeskonna omavahelisi informatsiooniprobleeme, ka kodumaa külastamist, kuna peeti vajalikuks kaasmaalastele südamele panna, et kodumaa külastamine kahjustab meie välisvõitluse moraali.

M. Hess andis ülevaate Musta Lindi päevast, kus lisaks senistele rahvusgruppidele on liitunud veel afgaanid.

On kava USA valitsuse kaudu see päev, 23. aug. luua ametlikuks iga-aastaseks sündmuseks

(Järg lk. 12)

„Metsikult ebatõenäoline abielu"

„Los Angeles Times", USA üks suuremaid ja kaalukamaid ajalehti avaldas oma pühapäeva, 27. aprilli ja esmaspäeva, 28. aprilli numbreid läbiva, eriti ulatusliku artikli „Soviet Proof Key in U.S. Nazi Cases / But Troubling Legalities Are Raised" (N. Liidu tõendid võtmeks USA natsiprotsesside / Aga tülikad legaalsused on tõusnud).

Ajalehe toimetusliige Robert Gillette on väga põhjalikult käsitlenud sõjakuritegudes süüdistatude protsessidel kasutatavat N. Liidust saadud tõendusmaterjali ja selle usaldusväärsust, tuues näiteks mitmeid protsesse ja USA juristide seisukohti. Kuna samad asjad on aktuaalsed praegu Kanadas, siis Vaba Eestlane pidas vajalikuks ulatusliku artikli avaldamisega tuua valgust selle mitmekülgse probleemi sisusse. Toome selle oma joonealuse kohal läbi mõne numbri.

Samas numbris (laupäevases) on teinegi sama autori pikem artikkel „Hordes of Soviet Rebels Joined Invading Germans / Identified With the Enemy" (Nõukogude mässuliste hulgad ühinesid sissetungivate sakslastega / Identifitseeritud vaenlasega). Selles autor analüüsib miks balti rahvad ja teised vähemused liitusid saksa vägedega, kuna nad pärast kommunistide terroriaastaid ja kaotatud vabadust lootsid sakslaste kaudu taastada oma maade iseseisvust.

RITMIKA

RITMIKA VÕIMLEMISÕHTU

24. mail kell 7 õ.
Minkler auditooriumis,
1750 Finch Ave. E.

Piletid müügil kohapeal enne etenduse algust.
Hind $6.—

KABAREE-ÕHTU

Tants ☆ Suupisted ☆ Baar

PEETER KOPVILLEM ja orkester
ROSE MARIE LINDAU, Kaja II

Laupäeval, 24. mail 1986 kell 19.30
Läti Majas, 4 Credit Union Drive — Don Valley ja Eglinton
Sissepääs $12.00 (Laudade ettetellimise võimalus)
Piletid eelmüügil Eesti Abistamiskomitee äris, EKN büroos
EKN-u „Savona Satans" jalgpallimeeskonna korraldusel

ESTONIA KOOR

17. juunil
1986
kell 19.30

ROMAN TOI JUHATUSEL

ARMAS MAISTE ● JAANIKU

Walter Hall
Toronto Ülikooli
Muusikafakulteet

$10.00
Seniorid ja õpilased $7.00

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja. TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832 avatud esmaspäevast reedeni 9—3-ni

TELLIMISHINNAD Kanadas: ajalehe tariifiga aastas $57.—, poolaastas $32.— ja veerandaastas $17.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt $107.—, $57.—, $29.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $77.—, poolaastas $42.— ja veerandaastas $22.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA $111.—, $59.—, $31.—, mujal välismaal $136.—, $72.—, $38.—.

Aadressi muudatus $1.— — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD: üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $6.—. **Kuulutusi võetakse vastu** nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 10-ni. **Väljaspool tööaega:** Leida Marley 223-0080

Osavõtjad tervitamas Kanada finantsministrit Michael Wilson'it viimasel Balti Õhtul. Pildil vasakult minister M. Wilson, Mati Epner, Tormi Heinmaa, pr. Heinmaa ja läti organisatsioonide esindaja Lukss. EKN foto

Moskva ja kultuurisidemed

Kultuuriline läbikäimine raudeesriidetaguste riikidega ei valmista peavalu ja probleeme mitte ainult läänemaailmas elavatele kommunistlikkudest riikidest põgenenud rahvusgruppidele, vaid kogu läänemaailmale, kellele juba ammu selgeks on saanud, et N. Liit ja teised kommunistlikud riigid üritavad kultuurilise läbikäimise raamides poliitilise propaganda levitamist. Küsimus on eriti akuutselt uuesti päevakorrale kerkinud kui Ühendriikide ja N. Liidu juhid president Reagan ja partei peasekretär Gorbatshov saavutasid möödunud novembris Genfis toimunud kohtumisel kokkuleppe mõlema maa vahel kultuurilise läbikäimise elustamiseks ning sellega tihedamate sidemete loomiseks.

Valge Maja andis pärast Reagani-Gorbatshovi kokkulepet ajakirjandusele kasutamiseks võrdlemisi optimistlikult häälestatud pressiinformatsiooni, milles mainiti, et erialaliste kultuuriliste delegatsioonide, teatri- ja balletitruppide, orkestrite, solistide, kunstilise loomingu, õpetlaste, üliõpilaste, atleetide, filmide ja televisiooniprogrammide vahetamine lähendab mõlemaid rahvaid üksteisele ja aitab maha kiskuda neid barjääre, mis on tekkinud erinevate poliitiliste süsteemide taustal. Informatsioonis rõhutati eriti, et selline läbikäimine aitab lammutada ida ja lääne vahele tekkinud vaheseinu, vähendab vastastikust umbusku ja salapäratsemist ning loob mõlema maa vahel usalduslikuma ja avatud õhkkonna.

Pealt näha näib sellise läbikäimisega olevat kõik parimas korras, kuid senised kogemused kinnitavad, et vastastikuse kultuurivahetuse läige ei hiilga kaugeltki puhta kullana, vaid et seda kipuvad tumestama paljud tegurid, milledele vastavate kokkulepete sõlmimisel küllaldaselt tähelepanu ei pühendata. Probleemi võtab pikema vaatluse alla Ühendriikide mõjuvõimsam ajaleht „New York Times" oma 20. aprilli väljaandes, käsitades kultuurilise vahetuse karme realiteete, mis väljenduvad selles, et ideoloogilised tegurid ja rahvuslikud huvid kerkivad esile isegi selliste algatuste ja ürituste juures, mis pealtnäha on täielikult kultuurilise ja meelelahutusliku iseloomuga.

Artikli autor peab vajalikuks alla kriipsutada, et momendil, kus Ühendriikide ja N. Liidu vahel on alused pandud mucks elavaks läbikäimiseks kultuurilisel pinnal, ei saa unustada, et vastastikuse vaimuvara vahetamist hakatakse teostama erinevatel alustel, kusjuures üheks pooleks on suletud ühiskond — N. Liit ja teiseks pooleks avatud ühiskond — Ameerika Ühendriigid. Senised kogemused kinnitavad, et N. Liidust välja pääsenud kunstnikud, kirjanikud, tantsijad, muusikud jne. ei saa vabalt Ühendriikide vastavate alade inimestega mõtteid vahetada, kuna nad alluvad range KGB „lastehoidjate" kontrolli alla ning neid ei lasta vabalt ringi liikuda ja iseseisvalt Ühendriikidest vajalikke muljeid koguda. Samade kitsenduste alla kuuluvad N. Liitu saadetud ameerika kultuuridelegatsioonid, kes peavad alluma KGB agentide juhtimisele ja liiklemiskontrollile ning keda lastakse mõtteid vahetada ja vestelda ainult nende venelastega, keda KGB neile ette lükkab.

Kuid kitsendused lähevad veelgi kaugemale ning hõlmavad ka kõike seda, mida lääne kultuuridelegatsioonid tohivad kaasa viia ning venelastele näidata ja esitada. Orkestritele on antud kõige vabamad käed, kuna nad võivad Venemaal esitada enam-vähem kõike, mida nad soovivad, kuid näiteks suur osa ameerika filmidest ja televisioonisaadetest on N. Liidus keelu all. Eriti kurvad kogemused olid ameeriklastel Moskvas korraldatud rahvusvahelisel raamatunäitusel, kus vene tsensorid kõrvaldasid näituselt terve rea ameerika autorite töid ning ei andnud mitmele ameeriklasele, kelle nägu neile ei meeldinud, sisssõiduviisasid. Sellest võib teha ainult ühe järelduse: ükski ameerika raamat, mis ühel või teisel viisil kritiseerib kommunismi, või kiidab Ühendriike, ei leia teed nõukogude inimese juurde ning samal ajal on selge, et N. Liidu kirjastused ei saada Ühendriikidesse ühtegi vene teost, mis karva võrragi kõrvale kaldub poliitbüroo ametlikust liinist.

Kuid KGB ei lepi ainult sellega, et ta kontrollib välismaalastega suhtlema lastud igat vene kultuuritegelase sõna ja käeliigutust, — ta üritab ka raudkindlat garantiid, et ühelgi välismaale saadetud tantsijal, kirjanikul või mõne teise kultuuriala esindajal ei oleks võimalik ära hüpata ja vabadust valida. Sellega on ka seletatav, et venelased kauplesid äsja sõlmitud USA—N. Liidu kultuurivahetuse kokkuleppe sõlmimisel ülima visadusega ameeriklastelt garantiid Ameerika pinnal viibinud nende vene kultuuritegelaste koju saatmiseks, kellel oli õnnestunud valida vabadust. On arusaadav, et Moskva kultuuripolitrukid ei lase kunagi välismaale ühtegi kultuuritegelast või kunstnikku, kelle rezhiimitruuduses nad kahtlevad, kuid — kes teab, ka kõige vaguram lammas võib kepsu lüüa ja üle aia hüpata! Ameeriklased loomulikult loobusid sellise lubaduse andmisest, mis venelastele loomulikult ei meeldinud.

Eeltoodud ebanormaalset olukorda arvesse võttes on arusaadav kui Ühendriikide ja N. Liidu vaheline kultuurivahendus ei võta õigeid jalgu alla ning mõnedki planeeritud üritused tühistatakse. Sellised tagasilöögid võivad juhtuda eriti nendel momentidel, kui Moskva on häiritud mõne Washingtoni välispoliitilise sammu pärast või kui mõnel nimekal vene kultuuriinimesel õnnestub ära hüpata.

See on kurb, et Kremli diktaatorlik rezhiim ei suru oma kontrolli alla mitte ainult inimese füüsilist eksistentsi, vaid sirutab oma käe ka tema vaimu väljavoolimisele oma liistu järele. Seda fakti tuleb arvesse võtta raudeesriidetaguste rahvastega kultuurisidemete sõlmimisel ja detente poliitika taaselustamisel ning nagu kinnitab „New York Times'is" ilmunud artikkel, arvestatakse Ühendriikides tõsiselt kõigi nende takistustega ja tagasilöökidega, mis võivad tekkida kultuurisidemete sõlmimisel vaba ja orjastatud ühiskondade vahel.

K. A.

ÜRO aktsiooni laiendatakse

Kutsutakse ka teised rahvad kaasa aitama

Kanada eestlaste ÜRO Aktsioonikomitee juhatus pidas 21. aprillil Torontos oma järjekordse koosoleku, kus pikemalt selgitati alustatud ÜRO aktsiooni lähema tegevuskava küsimusi. Koosolekust võttis osa 12 Aktsioonikomitee juhatuse liiget. Koosolekul arutati eriti käigusoleva balti aktsiooni laiendamist ka teistele rahvastele.

Informatsioonina aktsiooni senisest käigust teatas sekretär E. Salurand, et ÜRO aktsiooni käikuminekust saadeti ringkiri ülemaailmselt kõikidele eesti keskorgnisatsioonidele ja väiksemates maades sealsetele Eesti Seltsidele, paludes neid oma asukohamaal asuda ÜRO aktsiooni teostamisele ja toetusallkirjade kogumisele. Ühtlasi teatati, et eestlaste osas on ÜRO aktsiooni ülemaailmne koordineerimine Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu poolt pandud Kanada Eesti Aktsioonikomiteele. Kuna Rootsi eestlaskond on organiseerunud kahel liinil, saadeti sinna ringkiri nii Rootsi Eestlaste Esindusele kui ka Eesti Komiteele Rootsis.

Tegevuskavaliste küsimuste all märkis komitee esimees L. Leivat, et nagu näib, ei ole osal eestlastel veel selge aktsiooni eesmärk ja iseloom. See on mõeldud Eesti, Läti ja Leedu vabariikidele, kes olid endise Rahvasteliidu liikmed, ametlikult tunnustatud vaatleja esinduse saamiseks ÜRO's (UN'is).

Sellekohase avalduse esitaksid rahvusvaheliselt tunnustatud Eesti, Läti ja Leedu vabariikide diplomaatilised esindajad USA-s tuleva aasta lõpul UN-ile.

Balti riikide taotlusele ÜRO liikmesriikide toetuse saamiseks on vaja massiliselt balti rahvaste liikmete toetusallkirju ja aktsiooni ÜRO (UN'i) liikmesriikide parlamentide ja valitsuste juures.

Paralleelselt allkirjade kogumisega on vaja aktsioone balti rahvaste liikmete asukohamaade valitsuste juures.

Kanadas alustati sellega 24. aprillil Balti Õhtul Ottawas. EKN sai Kanada välisminister J. Clark'ilt hiljuti kirja, kus ta sõnaselgelt kinnitas, et Kanada ei tunnusta Eesti Vabariigi annekteerimist Nõukogude Liidu poolt.

Aktsioonile toetusallkirjade kogumise osas on meie ülesanne nüüd allkirjade kogumist organiseerida teiste, mitte-balti rahvusgruppide ka kanadalaste juures.

Lätlased on juba asunud ÜRO aktsiooni läbiviimisele ja on palunud endale lisaks varem antud kontingendile veel anda 500 korjanduslehte.

L. Kolk märkis, et eestlaste osas on organisatsioonidele ja üksikisikuile seni välja antud 290 allkirjade korjanduslehte ja allkirjade kogumine on käimas üle Kanada. Teiste rahvusgruppide osas peale balti rahvaste on koostatud nende juhtivate isikute nimekiri, kellega tuleb ühendusse astuda. Kanadalaste osas tuleb organiseerida allkirjade kogumise võimalused parlamendiliikmete valimisringkondade büroodes, kus käivad poliitilistest küsimustest huvitatud kanadalased.

Aktsioonitoimkonna esimees Maire Lainevool teatas, et moodustamisel olev aktivistide toimkond tuleb kokku 28. aprillil, korraldades omavahelise tööjaotuse.

Allkirjade kogujate töö kergendamiseks on vaja koostada kokkuvõtlik ingliskeelne selgitusleht, miks ja milleks allkirju kogutakse.

Selgituslehte ja lühitekstiga üleskutset soovitasid ka dr. E. Aruja, A. Nõmmik j.t.

Balti aktsiooni tutvustamiseks peeti vajalikuks pressikonverentsi korraldamine ja arutati, kuidas seda saaks korraldada nii, et see annaks soovitud tulemusi.

Koosolek selgitas ÜRO aktsiooni majanduslike kulude katmist. Soovitakse, et toetusallkirjade andjad annaksid ka mingisuguse, kas või väikese, majandusliku toetuse. Palutakse toetust ka eesti ettevõtteilt.

Eestlaste ettevõtetega võtab ühenduse Aktsioonikomitee juhatuseliige K. Jõgi, andes ettevõtteile ka allkirjade kogumise lehed.

A. Nõmmik rõhutas aktsiooni ühiselt läbiviimiseks Balti Komitee (Joint Committee) kiirema moodustamise vajadust.

Koosolekul olid kõne all ka mõningad Aktsioonikomitee statuudiga ühenduses olevad küsimused.

Statuudi lõplik redaktsioon jäi lahtiseks, kuna ei ole veel teada lätlaste ja leedulaste seisukohad statuudi küsimustes.

Aktsioonikomitee revisjonikomisjonina paluti toimida EKN revisjonikomisjonil, kuni Aktsioonikomitee üldkogu valib oma revisjonikomisjoni. Aktsioonikomitee allkomiteede liikmeiks kutsuti koopteerimise korras täiendavalt juurde dr. Endel Aruja, dr. Karl Aun ja adv. Toomas Õunapuu, kes selleks on andnud oma nõusolekud.

E. S.

Kommentaar

Kanadas konservatiivide valit se poolt käiku rakendatud sõjak jategijate uurimiskomisjoni tege se ümber on viimasel ajal valit nud absoluutne vaikus. Mõ kuud tagasi räägiti ja kirjutati p ju komisjoni esindajate võimalik materjalide ja tõendite kogum reisidest raudeesriidetaguste riikidesse, Lääne-Euroopasse Ühendriikidesse, kuid nüüd on k need jutud vaibunud.

Miks?

Põhjus tundub siin olevat pea kaudsel vaatlemisel lihtne: k all olevad riigid — N. Liit, Po Inglismaa, Holland ja Ühendrii eriti kaks esimest, ei taha nä vasti alistuda nendele tingimu le, mis Kanada valitsus neile misjoni töö soodustamiseks esi ning mõtlevad asja üle piken järele. Kanada komisjon, mis komisjoni esimehe nime järgi tud Deschenesi komisjonina, tas teatavasti nõudmise, et ka dalased tahavad tutvuneda o naalsete saksa dokumentidega, gata iseseisvaid tõlke, kuulata üle tunnistajaid ning talletada nistajate seletused videolindile.

Kommunistlikele rezhiimidele kahtlemata raske aktseptee neid tingimusi, kuna see taki KGB-l asju ajada täielikult käe järele — kuigi poliitilise p sei mõju jääb raudeesriide igal juhul kanada komisjoni ko kummitama. Kuid eeltoodule li ei ole veel lõplikult lahendatu fakte otsiva uurimiskomisjoni duse küsimus. Ida-Euroopast rahvusgrupid, kellede vastu kuritegude jäältamise aktsioo suunatud, on esitanud omalt nõudmise, et Deschensi kom liikmetega tuleb raudeesriide saata ka kahtlusaluste advoka kellede ülesandeks on ülekuula tel oma klientide huvide silma damine ja nende kaitsmine.

Näib, et uurimisoperatsiooni tamine kujuneb ülepeakaela te tud ettevõtteks, kuna kom peab oma töötulemused esi valitsusele juba käesoleva aas juuniks. On selge, et kahest ei piisa paljude sõitude ja re sooritamiseks, vajalike ülek miste teostamiseks, dokume uurimiseks ja vastavate analü ja järelduste tegemiseks.

Lähem tulevik peaks näit mis kogu sellest aktsioonist kujuneb, kuid ei ole kahtlu Ida-Euroopast pärit rahvusgr de ühine energiline tegevus lõ di organisatsioonide plaanid Moskva abil vene kommun küüsist põgenenud ja nende võidelnud inimeste diskred miseks.

Imre Lipping asekonsuliks Johannesburgis

Ajaloolane Imre Lipping aastate eest Ameerika Hääle saadete toimetuses Washin ja siirdus sealt ROTC õpp Massachusettsi ülikooli Ar tis. Ta omab USA armee kraadi, mistõttu toimuski siirdumine ROTC õppejõuks.

Möödunud aastal soorit heade tulemustega riigitee eksamid välisteenistuse a siirdus välisministeeriumi tusse. Seal määrati ta US konsuliks Lõuna-Aafrikasse, nesburgi.

Imre Lipping on eesti sõj se leitnand Elmar Lippingu poeg. Ta isa töötas Eestis sõjalise õppuse õpetajana.

it viimasel Balti Õhtul.
a, pr. Heinmaa ja läti
EKN foto

. aprillil Torontos oma aktsiooni lähema tege- juhatuse liiget. Koosole- tele rahvastele.

nete valimisringkondade bü- s, kus käivad poliitilistest kü- test huvitatud kanadalased. .

tsioonitoimkonna esimees Lainevool teatas, et moodus- el olev aktivistide toimkond kokku 28. aprillil, korralda- mavahelise tööjaotuse.

kirjade kogujate töö kergen- miseks on vaja koostada kok- võtlik ingliskeelne selgitusleht, ks ja milleks allkirju kogutak-

tuslehte ja lühitekstiga üleskut- oovitasid ka dr. E. Aruja, A. mik j.t.

lti aktsiooni tutvustamiseks vajalikuks pressikonverentsi aldamine ja arutati, kuidas se- aks korraldada nii, et see an- soovitud tulemusi.

osolek selgitas URO aktsiooni nduslike kulude katmist. Soo- se, et toetusallkirjade andjad ksid ka mingisuguse, kas või ese, majandusliku toetuse. Pa- kse toetust ka eesti ettevõtteilt.

estlaste ettevõtetega võtab henduse Aktsioonikomitee ju- atuseliige K. Jõgi, andes ette- õtteile ka allkirjade kogumise hed.

Nõmmik rõhutas aktsiooni elt läbiviimiseks Balti Komitee nt Committee) kiirema moodus- ise vajadust.

oosolekul olid kõne all ka mõ- ad Aktsioonikomitee statuudi- henduses olevad küsimused.

tatuudi lõplik redaktsioon jäi htiseks, kuna ei ole veel teada tlaste ja leedulaste seisukohad tatuudi küsimustes.

ktsioonikomitee revisjonikomis- na paluti toimida EKN revis- komisjonil, kuni Aktsioonико- ee üldkogu valib oma revisjoni- isjoni. Aktsioonikomitee allko- eede liikmeiks kutsuti koopteeri- e korras täiendavalt juurde dr. del Aruja, dr. Karl Aun ja adv. omas Õunapuu, kes selleks on nud oma nõusolekud.

E. S.

Kommentaar

Kanadas konservatiivide valitsuse poolt käiku rakendatud sõjakurjategijate uurimiskomisjoni tegevuse ümber on viimasel ajal valitsenud absoluutne vaikus. Mõned kuud tagasi räägiti ja kirjutati palju komisjoni esindajate võimalikest materjalide ja tõendite kogumise reisidest raudeesriidetagustesse riikidesse, Lääne-Euroopasse ja Ühendriikidesse, kuid nüüd on kõik need jutud vaibunud.

Miks?

Põhjus tundub siin olevat pealiskaudsel vaatlemisel lihtne: kõne all olevad riigid — N. Liit, Poola, Inglismaa, Holland ja Ühendriigid, eriti kaks esimest, ei taha nähtavasti alistuda nendele tingimustele, mis Kanada valitsus neile komisjoni töö soodustamiseks esitas, ning mõtlevad asja üle pikemalt järele. Kanada komisjon, mis on komisjoni esimehe nime järgi tuntud Deschenesi komisjonina, esitas teatavasti nõudmise, et kanadalased tahavad tutvuneda originaalsete saksa dokumentidega, palgata iseseisvaid tõlke, kuulata ise üle tunnistajaid ning talletada tunnistajate seletused videolindile.

Kommunistlikele rezhiimidele on kahtlemata raske aktsepteerida neid tingimusi, kuna see takistab KGB-l asju ajada täielikult oma käe järele — kuigi poliitilise politsei mõju jääb raudeesriide taga igal juhul kanada komisjoni kohale kummitama. Kuid eeltoodule lisaks ei ole veel lõplikult lahendatud ka fakte otsiva uurimiskomisjoni esinduse küsimus. Ida-Euroopast pärit rahvusgrupid, kellede vastu sõjakuritegude jälitamise aktsioon on suunatud, on esitanud omalt poolt nõudmise, et Deschensi komisjoni liikmetega tuleb raudeesriide taha saata ka kahtlusaluste advokaadid, kellede ülesandeks on ülekuulamistel oma klientide huvide silmas pidamine ja nende kaitsmine.

Näib, et uurimisoperatsiooni teostamine kujuneb ülepeakaela teostatud ettevõtteks, kuna komisjon peab oma töötulemused esitama valitsusele juba käesoleva aasta 30. juuniks. On selge, et kahest kuust ei piisa paljude sõitude ja reiside sooritamiseks, vajalike ülekuulamiste teostamiseks, dokumentide uurimiseks ja vastavate analüüside ja järelduste tegemiseks.

Lähem tulevik peaks näitama, mis kogu sellest aktsioonist välja kujuneb, kuid ei ole kahtlust — Ida-Euroopast pärit rahvusgruppide ühine energiline tegevus lõi juudi organisatsioonide plaanid segi Moskva abil vene kommunistide küüsist põgenenud ja nende vastu võidelnud inimeste diskrediteerimiseks.

AMI

Kanada mitmekultuuri minister Otto Jelinek tegi teatavaks, et tema parlamentaarseks sekretäriks on Kanada peaministri Brian Mulroney poolt määratud Montreali piirkonna parlamendiliige Vincent Della Noce. Minister O. Jelinek peab seda „uueks sammuks peaminister Brian Mulroney valitsuse mitmekultuurilisuse edutamisel". Della Noce on sündinud Itaalias ja sai Kanada kodanikuks 1955. Enne parlamendiliikmeks valimist ta töötas äri alal. Parlamentaarsed sekretärid nimetab peaminister valitsuse ministreile abiks nende töökoormuse kergendamiseks. Pildil vasakult Montreali piirkonna parlamendiliige Vincent Della Noce, peaminister Brian Mulroney ja mitmekultuuri minister Otto Jelinek.

Professor Els Oksaar — nüüd Helsingi ülikooli audoktor.

Els Oksaar Helsingi ülikooli audoktoriks

Lääne-Saksa ajaleht „Hamburger Abendblatt" teatab, et Hamburgi ülikooli üldise keeleteaduse eestlannast professor fil.doktor Els Oksaar on saanud Helsingi ülikooli audoktori tiitli — tema korraline doktorikraad on saavutatud Stokholmi ülikoolis.

Soome audoktori tiitel on tunnustuse avalduseks prof. Els Oksaarele kui keeleteaduse rikastajale uute alade uurimisega, nagu seda on laste mitmekeelsus ja üldse lastekeel. Saksa ajaleht tutvustab naiskeeleteadlast väga positiivselt ja märgib ära tema eesti päritolu.

Els Oksaar, kes varem tegutses Stokholmi ülikoolis dotsendina, kutsuti Saksamaale Hamburgi ülikooli õppejõuks juba palju aastaid tagasi. Ta on aga säilitanud rootsi kodakondsuse.

Rootsis on ta sageli esinenud just mitmekeelsuse probleemides, muuhulgas ka Põhja-Rootsis, kus see probleem eriti sealsele soome päritoluga elanikkonnale on olnud kaua aktuaalne ja seda eriti rootsi võimude varasema rootsistamispoliitika taustal.

Imre Lipping asekonsuliks Johannesburgis

Ajaloolane Imre Lipping töötas aastate eest Ameerika Hääle eesti saadete toimetuses Washingtonis ja siirdus sealt ROTC õppejõuks Massachusettsi ülikooli Amherstis. Ta omab USA armee majori kraadi, mistõttu toimuski tema siirdumine ROTC õppejõuks.

Möödunud aastal sooritas ta heade tulemustega riigiteenistuse eksamid välisteenistuse alal ja siirdus välisministeeriumi teenistusse. Seal määrati ta USA asekonsuliks Lõuna-Aafrikasse, Johannesburgi.

Imre Lipping on eesti sõjaväelase leitnand Elmar Lippingu vanem poeg. Ta isa töötas Eestis viimati sõjalise õppuse õpetajana.

VES

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

Iseteadvuse suunas

Käesolev on kolmas kirjutis ülalnimetatud mõtte tutvustamiseks ja diskussiooni väljakutsumiseks (vt. VE 2. 12. 85, VE 19. 2. 86).

Siin vaatleme Ühendriike kui maailma-konflikti tähtsamat poolt ja märgime, et Ühendriigid võitlevad rahu, demokraatia ja inimõiguste eest, nagu me presidendi igas kõnes kuulnud oleme.

Poliitilisi sündmusi jälgides näeme, et vastavad võitlused toimuvadki — Filipiinides, Liibüas, Tshiilis, Iisraelis, Liibanonis, Salvadoris, Hondurases, Koreas, Kampucheas, Taivanis, Lõuna-Aafrikas ja mujal. Ühendriigid opereerib kas rahaliste toetustega, sanktsioonidega, diplomaatilise mõjutamisega ja ka salajaste või avalike sõjaliste operatsioonidega.

Kuid vähimatki sellekohast tegevust pole märgata Nõukogude Liidus. Näikse — seal on kõik õiges joones!

Terror on praegu päevakorra tulisem punkt. Ühendriikide press, raadio, televisioon arutavad in corpore — millist kaitset või aktsiooni valitsus peaks ettevõtma, et laiuvat Ameerika vihkamist pidurdada. Kuritegijad on selgesti teada ja maailmale väljakuulutatud: Liibüa, Süüria, PLO.

Kuid ainsatki häält pole kuulda, mis vihjaks Nõukogude Liidule!

Ometi — Nõukogud on varustanud aastakümneid terroriste kogu maailmas relvade ja õppelaagritega. TASS on õigustanud igat terroristide tegu ja õhutanud ning juhtinud ameerikavaenulikku propagandat. Tshehhoslovakkia toodab praegu moodsamat relva terroristidele — plastikpommi Semtex. Paavsti mõrvakatse juured ulatavad üle Bulgaaria — Kremlini, vaatamata ‚süütõendite puudumisele'.

Miks meedia ja valitsus näitavad meile haiget maailma ja selle paisete plaasterdamist ja löövete salvimist — kuid ei luba vaadata Jordani jõe kaldale ning Kremli müüride taha

Miks meedia ja valitsus sunnivad meid osavõtma globaalsest antikommunistlikust võitlusest, mis on samuti ainult haavade plaasterdamised, sümptoomide ravi — kuid ei luba rääkidagi tõelisest haiguse südamikust Kremlis?

Küsime — kas on Poola pagulasel huvi läkitada dollareid Taivanile, et see võidaks Puna-Hiina? Vähemalt seni, kuni Poolamaa ikka veel ägab venelaste haardes? Millise innuga toetaks ukrainlane Kampuchea võitlust Vietnami vastu, mõeldes oma kodumaa saatusele, Vlassovi armee saatusele, madrus Medvidi saatusele, kes kaks korda hüppas Vene laevalt, et Ameerikasse pääseda? Kas Vietnami põgenik siin maal mõistab lätlaste iseseisvumise nõuet? Või kui palju teab ja hoolib lätlane siin, mis sünnib kommunismi eest põgenejatega Tai's? Milline põhjus on siinsel eestlasel saata dollareid Etioopia valitsusele, sealse näljahäda leevendamiseks, või maksta takse selleks, et Ühendriikide välisministeerium eesti vabadusvõitlejaid armutult, sihilikult ja õigustamatult jälitab ja küüditab? Vaatame — siinset juudi rahvast. Kas nemad võitlevad globaalses antikommunistlikus malevas? Sugugi mitte. Nemad võitlevad (mõlemal ja kus iganes poolel) ainult ja peamiselt — o m a huvide eest. Nad võiltevad o m a vaenlase vastu — palestiinlaste ja PLO vastu, tembeldades neid terroristideks ja kommunistideks, sellega kindlustades Ühendriikide tõhusa toetuse. Nõukogudelt pole ju kellelgi mingit toetust loota.

Miks peaks siis Ida-Euroopa rahvustest põgenikud toetama Ühendriikide reaktsioone iga uue paise tekkimisel kuskil maailma nurgas? On täiesti võimalik, et tegu on plaanikindla Ühendriikide tähelepanu pihustamisega ja laiali suunamisega — see on käimasoleva sõja kaval taktika.

Muidugi meie (s.o. Nõukogude vaenulike rahvaste liit) jätkuv sümpaatia kuulugu Ühendriikdele, kuid mitte pimesilmselt ilma kriitikata.

Ühendriigid pole meie armastust õieti ära teeninud. Kas on ÜRO-s või mõnel väiksemal või suuremal ‚summitil" räägitud Ida-Euroopa riikidest või Baltimaadest, millele 40 aastat tagasi (ja hiljem korduvalt) on Ühendriikide poolt lubatud vabadust ja iseseisvus? Et seda pole, sellega peame leppima, kuid et selle saavutamiseks pole ühtegi katset tehtud — see on andestamatu! Ka pole kunagi räägitud Ida-Euroopast pärinevatest inimestest, kui on päevakorras inimõigused. Kus on diskrimineerimine, seal pole üldse inimõigusi!

Kui Ühendriikide valitsus muuseas on kujunenud ühe kultuse ennastsalgavaks teenijaks — siis peame meie muutuma iseteadvaks ja iseseisvaks Ühendriikide liitlaseks (mitte enam teenijaks) ja asuma uuele (vanale, heale) sõjateele, mis viib otse Kremli suunas, meie kõigi vaenlase vastu.

Ainult meie, need rahvad, kes on kannatanud Nõukogude terrori all — need teavad mis Kreml tõeliselt on. **Ainult neist rahvustest koostatud ühik annaks esimese selgelt piiritletud eesmärgiga väeüksuse — maailma-terroristi ja vallutaja peatamiseks.** Seda peaks siis Ühendriigid märkama ja mõistma ning asuma meie ettevõtet toetama.

Kuid kõigepealt — meie ideed peavad saama kuuldavaks.

Selleks on eesmärk — publitseerida üks väga kõrgeklassiline ingliskeelne poliitiline ajakiri, kus välja öeldakse palju senini öeldamatut, kuid hädavajalikke mõtteid, kuni soovituseni Ühendriikide poliitilist hoiakut revideerida.

Praeguses poliitilises pildis, meie siin hindame lahingulöömist Sidra lahes — negatiivseks, samuti kui olid neli aastat tagasi Ühendriikide teened Liibanonis.

Meie energia (USA ka), meie igakülgne toetus (USA-s ka) peab kuuluma vapratele mujahideenidele Afganistanis. **See on praegune prioriteet.** Seal pole sümptoomide plaasterdamist, seal käib otsene sõda meie kõikide peavaenlase vastu.

Selle sõja teine rinne on Nõukogude Liidu sees — seal võitlevad nn. dissidendid. Nende kangelaste tundmine, nende populariseerimine Lääne ajakirjanduses ja raadios ja nendele igakülgse abi hankimine — jääb iga rahva auküsimuseks.

Õpilased ei tea oma riigi pealinna

MONTREAL — Üle 60% Quebeci VI klassi õpilasist, kes võtsid osa ühest internatsionaalsest testist, ei teadnud et Kanada pealinna nimi on Ottawa. Samal ajal 38,9% Quebeci õpilasist teadsid oma pealinna nime, Belgia õpilased teadsid 96,7%, Prantsusmaa õpilased 94,7% ja Shveitsi õpilased 94,1%.

Skautide lipkond „Toronto Kalev"

Vestlus lipkonna juhi nskm. Margus Tae'ga

Margus Tae on väga liikuv mees. Nii oma töökohal kui noortetöös. Teda võib näha igalpool, kus tegutsemas tema poisse — linnas ja Kotkajärvel. Peale selle on ta veel „asjamees" Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi juhatuses. Kodusel telefonil helistades on tavaliselt vastuseks, et Margus pole veel koju jõudnud ,kuigi õhtutunnid. Seegi ette kindlaksmääratud intervjuu toimus hilisõhtul telefoniliini mööda ja nagu intervjuu lõpus selgub, Marguse töökohast päev enne tema Euroopareisi.

Nskm. Margus Tae alustas oma skautlikku karjääri 1946 Saksamaal hundukarjas, mille juhiks oli praegune skautmaleva sekretär skm. Gunnar Mitt. Mõni aeg hiljem Inglismaale siirdudes oli ta juba II järgu skaut. Inglismaal astus „Põhjala Poegade" lipkonda. Tuli Kanadasse 1966. Siin toimus skautluse „uuestisünd" 1972 sügisel kui poeg Riki astus Kalevi lipkonna hunduks. Margusest sai hunduparviku abijuht.

Esitame küsimusi. Kui kaua oled olnud Kalevi lipkonna juht?

Olen olnud lipkonna juhi kohal kaks aastat, kuid põhiliselt olen ikkagi hundujuht. Tunnen kutsumust töötamiseks väikeste poistega.

Omal ajal Kalevi ja Viru lipkonnad ühinesid, kasutati isegi kaksiknime Kalev-Viru lipkond. Mis on saanud nüüd „Viru" nimest?

„Viru" nimi elab edasi. Viru on nüüd skautrühm. Endine lipkonna lipp on skautrühma lipp ja endine Viru märk on nüüd samuti skautrühma märk.

Palun nimeta praegused Kalevi lipkonna all-üksused ja nende juhid, samuti liikmete arv all-üksustes?

Hunduparviku „Taarapojad" juht on nskm. Cindy Härm. Parvikus on 18 hundut. Skautrühmas „Viru" on samuti 18 poissi. Nende juhiks on nskm. Kaarel Truuvert. Vendurskautrühm „Vambola" tegutseb nskm. Ilmar Kütt'i juhtimisel, liikmete arv on 14. Vanemskautide pere nimi on „Terasring", peremees on nskm. Mikk Jõgi, liikmeid 22. Vanaskautide pere „Leegionärid" peremees on Ilmar Kaljurand. Kalevi lipkonna isikuline koosseis on praegu 108.

Millal ja kui tihti toimuvad poiste koondused?

Koondused toimuvad kord nädalas laupäeviti, väljaarvatud vanem- ja vanadèl skautidel, kes käivad koos juhuslikult. Hunduparviku koondused on Eesti Majas, samuti skautrühmal. Selleks on kasutada tasuta Eesti Maja ruumid ja lipkonnal on ka oma kodu Eesti Maja lasketiiru kõrval, mis omal ajal ehitati lipkonna liikmete ja vanemate tööjõuga. Poisid tulevad koondustele ka väljaspoolt Torontot, näiteks Kitchenerist, Burlingtonist, Newmarketist, West Hillist ja mujalt.

Kas Sinu lipkonnas on viimastel aastatel tehtud muudatusi, et rahuldada noorte vajadusi ja huvisid?

Ja. Moodustasime vendurskautide rühma 14—17-aastaste poiste jaoks, kuid oleme edasi järgukatsete süsteemis.

Kas on mõni ala, millele lipkond paneb erilist rõhku?

Laskmine on meie lemmiksport arvatavasti Eesti Maja lasketiiru kättesaadavuse tõttu. Meie vanemskaudid korraldavad igal aastal pikema kanuuretke kõigile eesti vanemskautidele (ka vanemgaididele).

Teadaolevalt oli Kalevi lipkond üks esimesi eesti skautüksusi kellel oli oma puhkpillide orkester. Mis on saanud sellest orkestrist?

Orkester muutus Kalevi lipkonna orkestrist gaid- ja skautmaleva orkestriks, kuhu võetakse mängijaid igast üksusest. Orkester ei käi enam koos pidevalt.

Kuidas lipkond hangib majanduslikke ressursse noortetööks?

Kõik maksavad liikmemaksu. Saame sissetulekut ka õnnetaalrite müügist, õunapäevast ja eriaktsioonidest. Viimane selline hästiõnnestunud aktsioon oli paar aastat tagasi telkide muretsemiseks. Maikuus võtame osa Kanada skautide peakorteri poolt korraldatud üritusest, mille nimi „Puud Kanadale". Istutame linnavalitsuse poolt kohale toodud noori puid Eesti Maja taga raviinis asuvasse parki. Hangime igale puule niinimetatud „sponsor'i", kes maksab puu eest. Sissetulek jagatakse peakorteri ja lipkonna vahel.

Ajakirjanduses on olnud juttu Kalevi kodust Kotkajärvel. Mis asi see on?

Kalevi kodu Kotkajärvel on kümmekond aastat tagasi ehitatud metsamaja, mida kasutatakse lipkonna liikmete ja nende külaliste poolt aasta ringi, ka talvekuudel, kuna ehitus on hästi isoleeritud. Maja ehitajateks olid vanemskaudid koos vanade skautidega. Maja jooksvad kulud praegu kaetakse töötavate vanemskautide poolt.

Mis on lipkonna kavatsused lähemas tulevikus?

Juunikuu esimesel nädalalõpul toimub kahepäevane laager hundudele ja skautidele Jõekäärul leegionäridele kuuluval maa-alal. Ka seal toimub puude istutamine oma laagriplatsile ja Jõekääru üldaladele. Oleme tellinud selleks otstarbeks 600 mändi.

Augustikuus võtame osa Ühendriikide eesti skautide juubelilaagrist Järvemetsal ja vahetult sellele järgneb Kalevi lipkonna nädalane laager Kotkajärvel.

Kuidas suhtuvad poiste vanemad lipkonna töösse?

Poiste vanemad on alati teretulnud kaasaaitama lipkonna tööle. Eriti palju oleneme vanemate abist talvepäevadel. Kaks korda aastas — vanematepäeval ja lipkonna aastapäeval — korraldame pidulikud koodused, kus poisid esinevad ettekannetega vanematele. Vanematega peame ka kontakti kirja- ja telefoniteel. Saadame välja kolm pikemat ringkirja aastas. Meil tegutseb vanematekogu. Alates käesolevast aastast võtab vanematekogu esindaja osa kõikidest juhtkogu koosolekuist, mis toimuvad kord kuus.

Oled kauaaegne noortejuht. Mida leiad noortetöös positiivset?

Mind vaimustab noorte tegevusind, eriti laagrites. Rõõm on vaadata, et minu kunagised hundud on nüüd lipkonna juhid. On veel üks positiivne nähe: suitsetamine on peaaegu kadunud.

Kas Sinu arvates tänapäeva eesti noored on paremad või halvemad kui samavanused noored 10—20 aastat tagasi?

Ei oska ühe sõnaga vastata. Minul on arvamine, et poisid, kes tegelevad praegu meie lipkonnas jäävad sinna pikkadeks aastateks. Kahjuks ei saa seda öelda möödunud skaudigeneratsiooni kohta. Meil ei ole peagu ühtegi juhti, kes oleks olnud skaut 20 aastat tagasi.

Ajalehtede teateil Kotka lipkond Hamiltonis alustab 5 kuni 7 aastaste laste organiseerimisega piibrite nime all. Mõte pole uus, kuna piibrite üksused tegutsevad kanada skautluses. Uus on aga asjaolu, et sellesse piibrite perre võetakse vastu eesti poisse ja tüdrukuid, seega on tegemist segaüksusega skautluses. Kas see idee vääriks järeletegemist Sinu lipkonnas?

Vastus sellele küsimusele on ei. Hunduvanustele poistele on vaja organisatsiooni, mis on erinev koolimiljööst, s.t. ainult poiste üksusi. Piibriealiste poiste (ja ka tüdrukute) vajadusi rahuldab Torontos Eesti Seltsi lasteaed. Hamiltonis on olukord erinev ja seal on piibrite üksused teretulnud. Pealegi on neil olemas võimekas juht.

Mida arvad eesti ühiskonnast Torontos? Kas rahvas Sinu arvates suhtub kaasaaitavalt noortetöösse?

Eesti ühiskond on väga noortesõbralik. Seda näitas Kotkajärve uudismaa ostmise aktsioon, telkide muretsemine meie lipkonnale, õnnetaaler. Eesti Maja on ruumide võimaldamisel vastutulelik. Oleme seal teinud mõnihgaid pahandusi, mis on andeks antud. Kui on eesmärk — tuleb abi.

On Sinul mõni soov noortele (või poistele) ja nende vanemaile?

Kordaksin seda, mida ütlesin lipkonna aastapäeval. Olgem uhked oma keelele ja aidakem üksteist keeleliste võimete arendamisel. Vanemad olgu järjekindlad eesti keele suhtes. Rääkides õpite ise ja õpetate teisi. Teise keele oskamine inglise keele kõrval on lugupidamist äratav ühiskonnas, kus elame.

Usutles Ervin Aleve

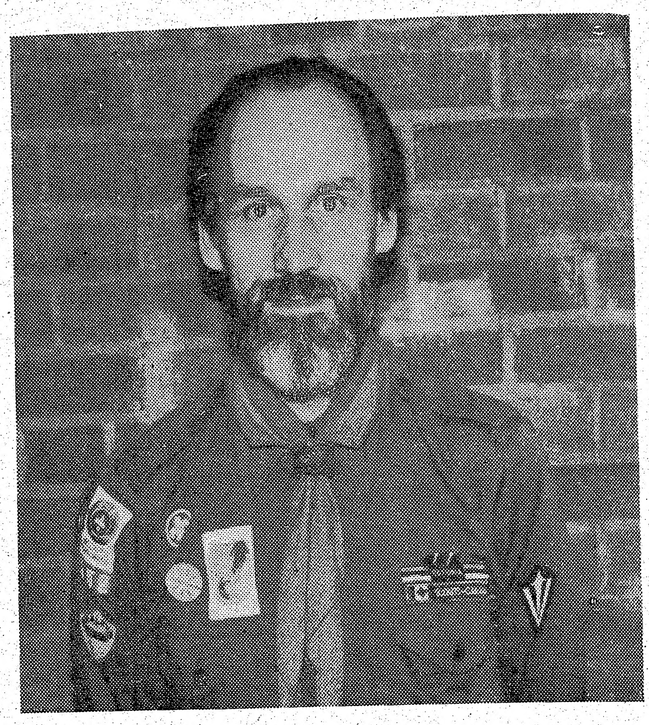

Toronto Kalevi lipkonna juht nskm. Margus Tae.
Foto: E. Aleve

Edukad eestlased kanuu-võistlusel

Alrek Meipoom ja Tarmo Soots saavutasid teise koha

Laupäeval, 5. aprillil toimus Metropolitan Toronto skautide igakevadine kanuu-võistlus nimetusega „Humber River Canoe Race", milline aastate jooksul on saavutanud laia populaarsuse. Umbes tuhande osavõtja seas olid paljud Ühendriikidest. Vendurskautide klassis tulid teisele kohale Lembitu mõõgamehed Alrek Meipoom ja Tarmo Soots.

Vendurite klassis võistles 59 kanuud, igas kaks meest. Võistlus algas Steeles avenüü kohalt ja kulges 13 km pikkuselt piki looklevat Humberi jõge kuni 401 maantee sillani. Sel aastaajal on Humber „ääreni vett täis" ja voolab väga kiiresti. Kanuu-sõit niisugusel veel on ohtlik ja nõuab võistlejatelt kanuu käsitamise oskust, füüsilist tugevust ja täielikku keskendumist.

Võistluse populaarsust iseloomustab osavõtjate arv ja ka see, et paljud skaudid Ühendriikidest tulid võistlema. Alrek ja Tarmo olid esimesed eestlased sellel võistlusel ja tulid 59 võistkonnast teisele kohale. Esikoha aeg oli 74 min. 34 sek., nende aega 75.44. Auhinnad anti välja 3 tundi pärast võistluse lõppu.

Alrek jutustab, et võistlus oli raske, kuna jõgi on sellel vahemaal kive ja kärestikke täis. Ilm oli külm ja võistluse lõpul hakkas sadama. Vett viskas üle parda sisse, nii et nad olid vööni märjad ning sõidu lõpul nii kanged, et väevalt suutsid liikuda. Sellepärast lähevad nad nüüd kunagi kuivade pükstega trofeede järele.

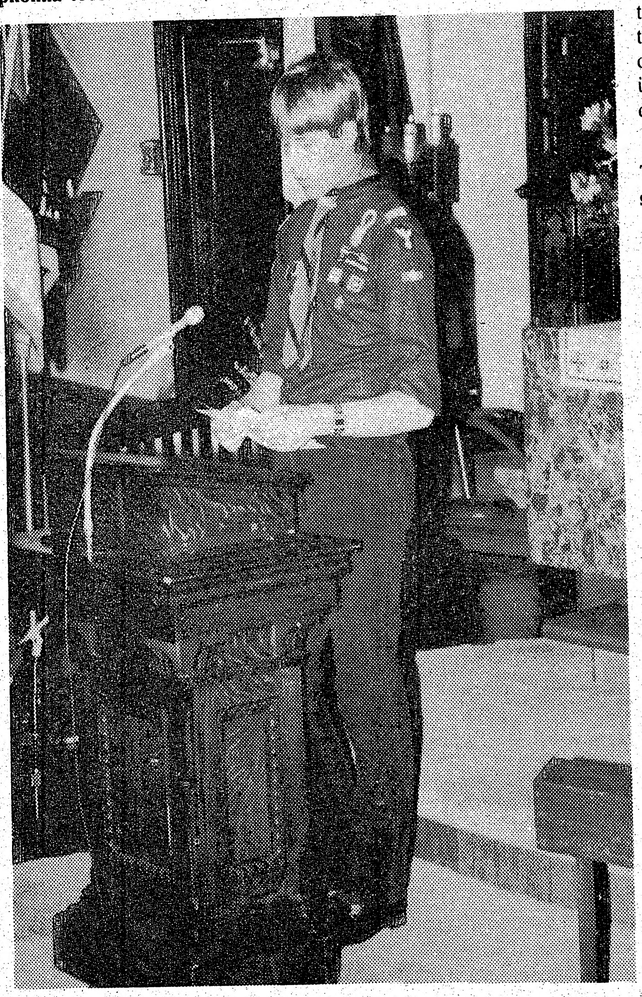

Skaut Toivo Lainevool palvet lugemas Vana-Andrese kirikus peetud skautlike noorte jumalateenistusel.
Foto: Ervin Aleve

VALVEARST NÄDALALÕPUL

10. ja 11. mail
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

17., 18. ja 19 mail
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

Dr. Hahn Euroo… Eestlaste IV Lau… aupatrooniks

Heidelbergis toimuva… Eestlaste IV Laulupeo … on palutud Eestis sünd… theol. dr. Wilhelm Ha… kauaaegne Baden-Württe… ridusminister ja nüüdn… Parlamendi liige. Ta a… nõusoleku.

Prof.dr. W. Hahn … Heidelbergi Ülikooli rek… teaduskonna dekaan. T… eestlaste sõber ja esine… navõttudega varemate… kokkutulekutel.

Lugejakiri

Pole põhjust muretsemiseks

Hr. Ants Erik Vomm… jas „Milleks ainult … viisi?", Vaba Eestlase … nr.-is, tunneb muret om… liku kuuluvuse selgit… *olevat talle „palju pea… saamatusi tekitanud"*. … nul see „mure" peaks … remgi. Sündinud Võr… vas), isa pärit Viru-… last) ja ema Pärnum… rast). Eestis 35 aasta … nud 7 maakonnas tos… kõige kauem Tallinn… koolis käinud. Kuigi … pealinn, rahvastik, e… muu kui Harjumaa pä… linnlasi ilma Harjuma… ei saaks harjulasteks p… misena pikemat aega… langeb Tartu linnas ja… elamisele — Otepääl (… Äksis ja Rannus (S… maakondadest kõige p… nen Tartumaad ja seal… jäänud elu ilusamad … Kui möödunud aastal … laste Selts, olin üks … liikmeks astujaid. Ilm… ja muret tundmata, e… „koopteeritud" tartlan…

„Juurte" poolest ki… kõige rohkem vändra… see piirdubki ainult V… ga (enne ühendamis… Uue-Vändra), kust m… sugukond pärineb, tea… ni 300 aastat tagasi. … nud (seal ka lühemat… nud) ajavahemikus 1… kui kõiki seal veedetu… aegasid j.m. lühem… juurde arvata, üle 4 … kaks aga kuidagi end… Isa sünnikihelkonnas … mujal Virumaal ainul… (peam. Väike-Maarjas… ga vähe, et virulane …

Maakondlikud organ… toonud elevust eesti … ku ellu, eriti Toront… suur saavutus ees… noortes see on äratan… mate sünni-, elu-… („juurte") kohtade … „segaverelised" (… mõttes) eestlased, ku… allakirjutanu ja palju… vad valida neile mee…

km. Margus Tae.

Foto: E. Aleve

samavanused noored 10—20 t tagasi?

oska ühe sõnaga vastata. Mi- on arvamine, et poisid, kes te- vad praegu meie lipkonnas jää- sinna pikkadeks aastateks. juks ei saa seda öelda möödu- skaudigeneratsiooni kohta. ei ole peagu ühtegi juhti, kes olnud skaut 20 aastat tagasi.

jalehtede teateil Kotka lipkond miltonis alustab 5 kuni 7 aastas- aste organiseerimisega piibrite all. Mõte pole uus, kuna piib- üksused tegutsevad kanada luses. Uus on aga asjaolu, et sse piibrite perre võetakse vas- esti poisse ja tüdrukuid, seega egemist segaüksusega skautlu- Kas see idee vääriks järeletege- Sinu lipkonnas?

astus sellele küsimusele on ei. nduvanustele poistele on vaja nisatsiooni, mis on erinev koo- ijöost, s.t. ainult poiste üksusi. rialiste poiste (ja ka tüdruku- vajadusi rahuldab Torontos Ees- Seltsi lasteaed. Hamiltonis on kord erinev ja seal on piibrite used teretulnud. Pealegi on neil mas võimekas juht.

Mida arvad eesti ühiskonnast rontos? Kas rahvas Sinu arvates tub kaasaaitavalt noortetöösse?

Eesti ühiskond on väga noorte- pralik. Seda näitas Kotkajärve dismaa ostmise aktsioon, telkide uretsemine meie lipkonnale, õn- taaler. Eesti Maja on ruumide maldamisel vastutulelik. Oleme l teinud mõningaid pahandusi, s on andeks antud. Kui on ees- ärk — tuleb abi.

On Sinul mõni soov noortele (või istele) ja nende vanemaile?

Kordaksin seda, mida ütlesin lip- nna aastapäeval. Olgem uhked ma keelele ja aidakem üksteist eleliste võimete arendamisel. Va- emad olgu järjekindlad eesti keele hes. Rääkides õpite ise ja õpe- te teisi. Teise keele oskamine ing- se keele kõrval on lugupidamist atav ühiskonnas, kus elame.

Usutles Ervin Aleve

EUROOPA EESTLASTE IV LAULUPIDU 26. JUULI 1986 HEIDELBERG

Dr. Hahn Euroopa Eestlaste IV Laulupeo aupatrooniks

Heidelbergis toimuva Euroopa Eestlaste IV Laulupeo patrooniks on palutud Eestis sündinud prof. theol. dr. Wilhelm Hahn, kes oli kauaaegne Baden-Württembergi haridusminister ja nüüdne Euroopa Parlamendi liige. Ta andis selleks nõusoleku.

Prof.dr. W. Hahn on endine Heidelbergi Ülikooli rektor ja usuteaduskonna dekaan. Ta on suur eestlaste sõber ja esinenud ka sõnavõttudega varematel eestlaste kokkutulekutel.

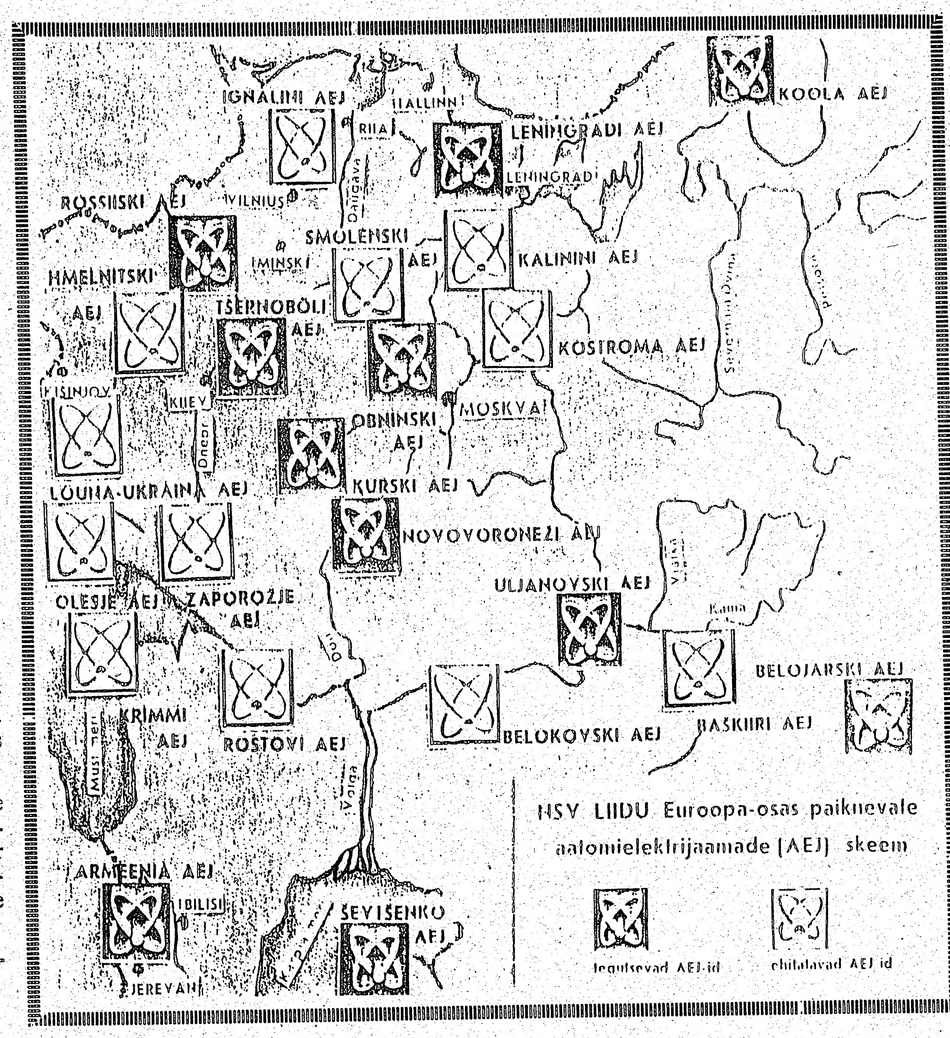

NSV LIIDU Euroopa-osas paiknevale aatomielektrijaamade (AEJ) skeem

legutsevad AEJ-id — ehitatavad AEJ-id

Kontserdid rikastavad jumalateenistusi Peetri kirikus

Solistide ja kooride kontserdid Toronto Peetri kirikus on järjest sagenenud. Möödunud pühapäevane jumalateenistus oli taas läbi põimitud lauluettekannetega, seekord laulusolistide sopran Elna Libe ja alt Estra Toompuu-Väli kaastegevusel, keda orelil saatis organist Roman Toi.

Juba esimene duett — H. Backmann'i „Pühapäeva hommik" — andis jumalateenistusele piduliku ilme. Järgnes orelisoolo, siis ühislaul ja liturgiline osa.

Vaimulikku osa täitis õpetaja Edgar Heinsoo, kes oma lühida jutluse aluseks oli võtnud Taaveti laulu 96:1, mis ka hästi sobis kontserdiilmelise jumalateenistuse puhul. Jutluse sisuks oli kuidas elada Jumalale meelepäraselt ning laulu ja muusika osatähtsus nii kiriklikus tegevuses kui ka üksikinimese elus.

Järgnesid eestpalved, teated ja lõpuliturgia. Jumalateenistuse teine pool oli kontsert-osa, mis algas sopran Elna Libe kahe lauluga: Franz Abt'i „Palve" ja J. S. Bach'i „Mu süda, ärka üles". Edasi laulis alt Estra Toompuu-Väli G. F. Händeli laulud „Kõikvõimsam Jumal, kuule mind" ja „Te Deum". Nüüd oli kord jällegi E. Libe käes, kes oma teises etteastes esitas Healey William'i „Õndsad need" ja Maimu Miido „Kuule, Jehoova, mu õigust". E. Toompuu-Väli laulis veel kaks laulu, tuues seekord kuulajaskonna ette G. F. Händeli helindi „Ta oli põlat" ja teisena A. Dvorak'i „Kuule mind, mu Jumal". Lõpulauluna esitasid solistid duetina G. F. Händeli „Oo tule, vabadus". Värskendav kontsert-jumalateenistus lõppes kirikuliste ühislauluga „Kiida nüüd Issandat" ja dr. R. Toi improvisatsiooniga koraali teemal.

V. L.

Lugejakiri

Pole põhjust muretsemiseks

Hr. Ants Erik Vomm lugeja-kirjas „Milleks ainult maakondade viisi?", Vaba Eestlase 11. apr, s.a. nr.-is, tunneb muret oma maakondliku kuuluvuse selgitamisel, mis olevat talle „palju peavalu ja arusaamatusi tekitanud". Allakirjutanul see „mure" peaks olema suuremgi. Sündinud Võrumaal (Põlvas), isa pärit Viru- (Viru-Nigulast) ja ema Pärnumaalt (Vändrast). Eestis 35 aasta jooksul elanud 7 maakonnas tosinas kohas, kõige kauem Tallinnas, seal ka koolis käinud. Kuigi Harjumaa pealinn, rahvastik enamuses oli muu kui Harjumaa päritoluga, tallinnlasi ilma Harjumaa „juurteta" ei saaks harjulasteks pidada. Järgmisena pikemat aega, 11 aastat, langeb Tartu linnas ja maakonnas elamisele — Otepääl (Pühajärvel), Äksis ja Rannus (Sanglas). Nii maakondadest kõige paremini tunnen Tartumaad ja seal elatud ajast jäänud elu ilusamad mälestused. Kui möödunud aastal asutati Tartlaste Selts, olin üks esimesi selle liikmeks astujaid. Ilma peavaluta ja muret tundmata, et olengi vaid „koopteeritud" tartlane.

„Juurte" poolest küll pean end kõige rohkem vändralaseks, kuid see piirdubki ainult Vändra vallaga (enne ühendamist Vana- ja Uue-Vändra), kust mu emapoolne sugukond pärineb, teadaolevalt kuni 300 aastat tagasi. Vändras elanud (seal ka lühemat aega töötanud) ajavahemikus 1914 — 1941. kui kõiki seal veedetud kooli-vaheaegasid j.m. lühemaid perioode juurde arvata, üle 4 aasta. Pärnakaks aga kuidagi end ei tunnista. Isa sünnikihelkonnas pole elanud, mujal Virumaal ainult paar aastat (peam. Väike-Maarjas). Nii ka liiga vähe, et virulane olla.

Maakondlikud organisatsioonid on toonud elevust eesti seltskondlikku ellu, eriti Torontos, seegi on suur saavutus eestlusele. Reas noortes see on äratanud huvi vanemate sünni-, elu- või päritolu- („juurte") kohtade vastu. Sellised „segaverelised" (maakondlikus mõttes) eestlased, kuis hr. Vomm, allakirjutanu ja paljud muud saavad valida neile meeldivaima maakonna, või kui üks ei rahulda, astuda liikmeks mitmesse maakondlikku org.-i.

Endel Toiger,
mitme-kandi eestlane, koopteeritud tartlane.

Kus asuvad N. Liidu aatomjõujaamad

Katastroofiks veel 22 võimalust

Samal ajal kui Nõukogude Liit organiseerib aatomivastaseid liikumisi kogu maailmas, toimub liidus endas kiire aatomjõujaamade ehitamine. Äsja alanud viisaastaku lõpuks peaks N. Liidu Euroopa osas käigus olema 23 aatomjõujaama. Venelased kasutavad oma aatomjamade juures „lihtsamat ja efektiivsemat" meetodit ja n.n. vesireaktorite asemel töötavad grafiit-reaktorid. See „kiirete neutronite" reaktor annab mitmekordselt rohkem energiat samast uraani kogusest, kui ei juhtu katastroofi. Tshernobõlis juhtus ja see pidevalt kiiritust andev katastroof ületab mitmekordselt aatompommi plahvatuse.

Üheteistkümnenda viisaastaku käigus 1982 avaldatud skeemi kohaselt töötas N. Liidus üksteist aatomjõujaama koguvõimsusega ca 30 miljonit kilovatti. Samal ajal olid ehitamisel veel 11 jõujaama, millega N. Liidu aatomijõul produtseeritud elektri kogus olnuks suurim maailmas.

Esimene aatomelektri jõujaam olevat (?) alustanud tegevust 1954 Obninskis Moskva lähedal. Järgmisena mainitakse 1975 alustanud Leningradi jõujaama, mis maailma mõõdus oli võimsuselt kaheksas viie Ühendriikide, Kanada Pickeringi ja Jaapani Fukushima jaama järel. Leningradi järgi lasti käiku jõujaam Novovoronezhis. Esimene ainult kiirete neutronite reaktor alustas tööd Shevtshenko linnas Kaspia mere ääres, millele järgnes võimas Belojarski jõujaam Sverdlovski lähedal.

Tshernobõli katastroof annab raske tagasilöögi Nõukogude aatomenergia plaanidele. „Lihtsustatud" tehnoloogiaga ja nõukoguliku lohakusega aatomjaamad võivad Tshernobõli eeskujul kujuneda aatompommideks, millega kommunistlik süsteem ise oma maa ja rahvastiku ära hävitab ilma lääne „sõjaõhutajate" tegevuseta.

Kirjutisele lisatud skeem näitab Nõukogude Liidu Euroopa osa aatomjõujaamu. Skeem pärineb 1982. aastast ja selle kohaselt tegutses siis 11 jõujaama, kuna 12 olid ehitamisel. Kuna nõukogud riigikaitselistel ja propagandalistel põhjustel niisuguse informatsiooni avaldamisel on eba-ausad ka oma elanikkonna ees (kellele see skeem oli mõeldud), siis ei saa seda informatsiooni täielikult usaldada.

KAS EESTI ON OTSESES OHUS?

Tõenäoliselt mitte rohkem kui Soome või Skandinaavia. Eesti on otseses ohutsoonis siis, kui Tshernobõli eeskujul plahvatab Leningradi aatomjõujaam. Kui venelased oma aatompoliitikat ei muuda, siis pole võimatu, et neid „atoompommе" lõhkeb üle kogu liidu.

ob

INGLISMAA EESTLASED

Inglismaa Eestlaste Ühingu käesoleva aasta Esinduskogu koosolek toimus Bradfordi Eesti Kodus 15. märtsil. Koosoleku avas abiesimees K. Toom. Aruannetest selgus, et tegevus oli jätkunud edukalt ja majanduslikult rahuldavalt, eriti suuremates keskustes nagu Bradford, Leicester ja London. Bradfordi Eesti Kodul ja Leicesteri Eesti Majal on peale eestlastest täisliikmete küllaltki arvukalt muulastest toetaja-liikmeid, kuna Londoni Eesti Klubil on 25 prots. liikmetest mitte-eestlased. Kõige murelikum oli Leedsi esindaja Alevi, kes kahtles osakonna tulevikus liikmete vähesuse tõttu.

IES „Tuleviku" aruandest selgus, et seltsil on 52 tegevliiget ja tegevus küllaltki hoogne. Sõjameeste Koondisel on 236 liiget, peetakse omavahelist sidet ja on korraldatud viis sõduriõhtut.

Ajaleht „Eesti Hääl" on majanduslikult rahuldaval järjel ja lehe ilmumine tulevikus näib olevat kindlustatud.

IEÜ juhtkond kujunes järgmiseks: esimees H. Heinastu, juhatus — H. Linsi, R. Rajamets, K. Toom, Kristy Sheldon, E. Kallas, Aili Eistrat, Linda Lembra ja Ene Läänemägi. Kandidaadid — V. Vahter, Tiiu Kajando ja E. Metsmaa.

☆

Bradfordi Eesti Meeskooril „Koit" täitus 5. märtsil 37 tööroh- ket tegevusaastat, mida tähistati perekonnaõhtuga Eesti Kodus. Koori esimees Aksel Paluoja tervitas külalisi ja abiesimees Oskar Vahter tänas koorijuht Ernst Luuki lilledega. Jagati välja aastalinte lauluveteranidele: 35 aasta lindi sai Theodor Kivimägi ja 30 aasta lindid Endel Väljamäe ja Evald Eha. Oli mitmeid tervitajaid. Koori aastapäeva kontsert leiab aset mais.

Reagan sai loa vabakaubanduse üle nõu pidamiseks

WASHINGTON — USA president Ronald Reaganil oli raskusi vaba kaubavahetuse läbirääkimisteks loa saamisega Kanadaga. Kuni viimase hetkeni see näis senati finantskomitee poolt tagasi lükatavat. Lõplikul hääletamisel oli häälte vahekord 10:10, kui Reagan lubas senaatoreile, et ta on väga range Kanadaga peetavais läbirääkimistes. Reagani kaotus tähendanuks presidendile piinlikkust, kui tal tulnuks hiljem Mulroney'le öelda, et ta ei saanud läbirääkimisteks nõusolekut. Läbirääkimiste alustamine ei tähenda veel, et vabakaubanduseni jõutakse. Tööliste juhid ütlevad, et vabakaubandus USA'ga on absoluutne hullumeelsus.

Nõutakse Waldheimi dokumentide avaldamist

NEW YORK — Juutide Maailmakongress andis kohtusse USA armee ja välisministeeriumi, et võiks saada loa II maailmasõjaaegsete dokumentide avaldamiseks endise ÜRO peasekretäri Kurt Waldheimi kohta. Waldheim, populaarseim Austria presidendikandidaatidest, on olnud viimastel nädalatel juutide organisatsiooni rünnakute all pärast foto avaldamist, kus Waldheim on saksa ohvitseri vormis.

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!

SPORT

Eestlased parimad N. Liidu jääpurjetajad

Tänavu jäid jääolude tõttu ära jääpurjetamise maailma- ja Euroopa meistrivõistlused. Küll toimusid märtsi lõpul siiski N. Liidu jääpurjetamise meistrivõistlused Leningradis.

Kui esimestel sõitudel olid ilmad paremad, siis kuuendal sõidul DN klassis oli võistlus juba ära jäämas. Eelmisel ööl oli vihma sadanud ja korraldajad kartsid, et jää on ohtlik, pealegi oli tuul väga tugev. Lõpuks siiski otsustati võistlused ära pidada. Kuuendal sõidul tuli esimeseks Tiit Haagma, järgnesid Raul Kõiv, Tarmo Tuisk, Vello Jürjo, Roland Berdash ja Avo Link.

Viimasel ringil olid ees endised maailmameistrid Vooremaa, Kuulmann ja Haagma, teisel ringil Vooremaa ees, kannul Haagma, kaugemal järgnesid Kuulmann, edasi Kõiv, Vilde, kaheksas Link.

Lõplikus järjestuses tuli Tiit Haagma esimeseks, mullune meister Vaiko Vooremaa hõbemedalile, Avo Link pronksmedalile. Neljas Matti Kuulmann, viies Raul Kõiv, kuues Tarmo Tuisk, seitsmes Ain Vilde, kaheksas Joel Kukk, üheksas Jüri Sharazskin ja kümnes Gunnar Rosenberg. Nii on eestlaste käes kogu N. Liidu jääpurjetamise esikohad. Nendest valitakse ka N. Liidu koondise koosseis järgmisel hooajal maailmameistri- ja Euroopa meistrivõistlustele.

Monotüüpide klassis olid seitsmendas sõidus eestlased Ülo Nõu — Ants Joller teisel kohal, kolmandal V. Jürjo — V. Silvere. Lõplikus järjestuses tuli esikohale ja N. Liidu meistriks Ülo Nõu — Ants Joller, kellele see oli esmakordne nii suur saavutus, hõbe- ja pronksmedalid jäid venelaste paaridele, kuna neljandale kohale tulid eestlased V. Jürjo—V. Silvere, viiendale A. Raud—T. Kristjuhan.

Järgmised N. Liidu meistrivõistlused peetakse 1987. a. Eestis.

Tiit Haagma Pirital pärast Eesti Meistrivõistlusel kuldmedali võitmist.

Spordiuudiseid kodumaalt

N. Liidu ja Ida-Saksa juunioride kergejõustikuvõistlusel Moskvas, mille võitsid N. Liidu noormehed 100:42 ja neiud 72:38, tuli kaugushüppes esikohale Anu Kaljurand tulemusega 6.51.

☆

Kahe kergejõustikuvõistluste perioodi vaheajal korraldati kodumaal „Tihemetsa lati" nimelised võistlused. Kokku olid tulnud peamiselt need mehed, kes Eesti kõrgushüppes andsid tooni mõned aastad tagasi. Nagu võistlused näitasid ei andnud veteranid nooremaile sugugi kergelt alla. 37-aastane Vello Lumi ületas imetlusväärse kerguse-ga ühe kõrguse teise järel. Kaks meetrit jäi napilt ületamata. Teadaolevail andmeil ei ole tema eas keegi Eestis 1.95 ületanud. Sama kõrguse ületasid ka Tiit Pahapill ja Tarmo Schmidt. Heiki Kask hüppas täpselt 2 meetrit. Võitis Pärnu Spordikomitee esimees Tarmo Valgepea tulemusega 2.06. Noortest ületasid Viljandi poisid Urmas Kirotar ja Mart Rätsep mõlemad 1.95.

MALE

Hooaja viimane malevõistlus

Toronto Eesti Maleklubi hooaja viimane malevõistlus peetakse neljapäeval, 22. mail kell 7 õhtul Eesti Majas. Mäng toimub kahes klassis 2 x 15 min. viies voorus.

Loodame rohkele osavõtule enne suvepuhkust.

Juhatus

Eesti Maleklubi võistleb makedoonlastega

Teisipäeval, 13. mail toimub Makedoonia Majas, 76 Overlea Blvd. (Thorncliffe) male meeskonnavõistlus eestlaste ja makedoonlaste vahel 15 laual. Võistluse algus on kell 7 õhtul. Mängitakse 2 x 60 min. süsteemis.

Äsja mängisid makedoonlased West Hill maleklubiga ja võitsid viimase 8,5:7,5. Eesti maletajad on kahel korral võitnud ja ühel korral kaotanud West Hilli maleklubi.

Suvine purjetreening skautidele

Skautüksus Lembitu Malev registreerib praegu üksuse liikmeid, kes soovivad suvevaheajal osa võtta purjesõidu treeningust Ontario järvel. Üksuses on kuus paadijuhi tunnistusega täiskasvanut, kes tööpäevade õhtuti korraldavad poistele treeningut kahe Lembitu Maleva „Albacore" õppepurjekaga. Väljaspool treeningu-aegasid kasutavad purjekaid Lembitu nuiameeste pere vanemskaudid, kes oma üksuse kassast maksavad jahtklubi maksud ja paatide korrashoiu kulud.

„METSIKULT EBATÕENÄOLINE ABIELU"

Ameerika suurajaleht kirjeldab N. Liidust hangitava tõendusmaterjali saamise arengulugu

1.

Jaanuaris 1980, kui USA oli pannud kehtima väga ranged majanduslikud ja diplomaatilised sanktsioonid N. Liidu vastu invasiooni pärast Afganistanisse, USA kohtuministeeriumi esindajad pidasid vaikselt läbirääkimisi ainulaadse kokkuleppe saavutamiseks koostööks oma vastaspoolega Moskvas.

Kolmel sõbralikul läbirääkimiste päeval USA kohtuministeerium jõudis kokkuleppele Alexander M. Rekunoviga, kes praegu on N. Liidu kõrgeim legaalne ametimees. Kokkuleppes kutsuti Moskvat abistama USA'd N. Liidust päritolevate inimeste karistamiseks, kes olid põgenenud II maailmasõja lõpul ja olid nüüd USA riikkondsusse vastu võetud ameeriklased, kuid keda kahtlustati tsiviilisikute mõrvamises või tagakiusamises natsi okupatsiooni ajal.

Nendel tingimustel, mis seati peamiselt N. Liidu poolt, N. Liidu kohtulikud ametivõimud nõustusid varustama dokumentide ja silmnäotunnistajatega USA kohtuministeeriumi juurde loodud Office of Special Investigations (OSI). Asutuse missioon oli välja nuuskida kahtlustatud sõjakurjategijaid ja mõjutada kohtuid, et nad tühistaksid nende kodakondsuse ja deporteeriksid nad. Aga selle läbiviimiseks oli vaja suuremal määral tõendusmaterjali, mis pidi tulema N. Liidust.

„Saavutades N. Liidu nõusoleku koostööks oli kriitiline samm meie plaanidele OSI'ga," kirjutas endine OSI direktor Alan A. Ryan, jr. oma 1984. a. ilmunud raamatus „Vaiksed naabrid". Peaaegu kõik põgenikud, kes on nüüd kahtluse all, olid tulnud N. Liidust. Kättesaadud sakslaste dokumendid näitasid nende sidemeid natsi okupeerijatega ja need hoitakse nõukogude arhiivides.

„Meie vajasime ka tunnistajaid, kõrvaltvaatajaid, kolleege, ohvreid ja naabreid tehtud metsikustele," ütles Ryan. „Mõned neist, eriti ohvrid, me võisime leida USA's, Iisraelis või Kanadas või ka mujal maailmas. Aga enamik naabreist ja kõrvalseisjaist polnud kunagi lahkunud kodudest . . . Kui me võisime saada nende tunnistusi, me vajasime nende riikide valitsuste luba".

MITTEMIDAGI KIRJALIKULT

Ettevalmistamaks sobivat atmosfääri läbirääkimisteks kohtuministeeriumi esindajad ignoreerisid USA välisministeeriumi nõuet Washingtoni tugevaks Afganistani invasiooni hukkamõistmiseks. Kohtuministeeriumi üllatuseks Nõukogude võimud ei küsinud midagi vastutasuks antavate tõendusmaterjalide eest, mida ameeriklased soovisid saada. Aga selleks ei saanud teha formaalset, kirjutatud kokkulepet, ainult suuline arusaamine kinnitas selle harukordse kokkuleppe kahe suurjõu vahel, sel ajal kui suhted olid muul alal kiiresti halvenemas.

Pidi olema, nagu Ryan märkis, „üks metsik ebatõenäoline abielutehing" demokraatliku õigusala ametivõimude ja „totalitaarse režiimi" vahel, kes osutasid „mingi vihjega, et nad mõistsid, millest me rääkisime", kui ameeriklased katsusid selgitada põhilisi üldmõisteid kohtuprotsessis, mida läänemaailmlased pidasid eluliseks õiglasele kohtule.

Kui ebatõenäoline see „abielu" oli ja kui vihaleajavaid legaalseid küsimusi see tõstatas USA—N. Liidu kokkuleppest — on saanud alles hiljem selgeks.

Kuus aastat hiljem OSI on võitnud laialdase publiku kinnituse agressiivse sõjakuritegudes süüdistatute jälitamise pärast. Vastavalt selle asutuse andmeile 19 riikkondsusse võetud ameeriklaselt on võetud nende kodakondsus ja 9 on deporteeritud — üks nii kaugele kui N. Liitu — kuna ülejäänud 35 juhtumit on praegu kohtutes ja 300 uurimisel.

N. Liidu tõendusmaterjal on mänginud tähelepandavalt suurt rolli neis juhtumeis, sageli väikse lisandiga ka muudest allikaist.

Etnilised balti ja ukraina rahvaste organisatsioonid, koos mõnede konservatiivsete poliitiliste gruppidega on kibedalt protesteerinud selle tõendusmaterjali kasutamise vastu, pidades seda sünnipäraselt mitteusaldatavaks.

OSI, keda tugevalt toetab Ameerika juudi ühiskond lükkab sellise kriitika tagasi kui antikommunismi, mis seotud antisemiitlusega ja motiveeritud „õhukese looriga" soovist kaitsta sõjakurjategijaid.

„Ükski ameerika kohtunik pole otsustanud, et mõni dokumentaalne tõend N. Liidust oli võltsitud," ütles Anti-Defamation League of B'nai B'rith 40-leheküljelises OSI kaitseks väljaantud broshüüris möödunud juunis. „Samuti pole ükski tunnistaja, kes N. Liidu poolt kättesaadavaks tehtud valetanud seoses tema tunnistusega."

Viimasel kolmel aastal siiski, suuremas osas ilma avaliku tähelepanuta, on teatud arv föderaalkohtu juriste ja kaitseadvokaate tõstnud üles tõsiseid kahtlusi N. Liidu tõendusmaterjali kasutamise kohta, eriti tunnistajate tõendustele Ameerika kohtutes.

VÄÄRTUSETU USKUMISEKS

Kuigi enamuses juhtumeil föderaalkohus on aktsepteerinud seda maksvana, on seal vähemalt neli juhtumit, kus kohtunikud on lükanud tagasi N. Liidu tunnistused kas täielikult või osaliselt, kui nähtavalt sunni teel tehtud või leiutatud, või muul põhjusel, kuna need polnud „väärt et uskuda" nagu üks appelatsioonikohtunik seda väljendas.

Lisaks on American Bar Assn. (ABA) komitee kaalutlenud soovitust formaalse uurimise korraldamiseks nende probleemide vaatlemiseks, mis on tekkinud N. Liidu tõendite kasutamisega, aga seni pole mingit aktsiooni alustatud ettepaneku rakendamiseks.

Nagu legaalse ühiskonna kriitikud näevad, pole tülitekitanud OSI sõjakurjategijate juhtumid mitte ainult kaugesse aega ja kohta tagasi viivad, need tegelevad väga emotsionaalsete küsimustega Holocausti komplitseerituses, samuti et need baseeruvad suurel mõõdul Ameerika kohtute tõendusmaterjali aktsepteerimises, mis koostatud KGB julgeoleku ja salaluure agentuuri poolt ning selektiivselt üleantud USA kohtuministeeriumile.

(Järgneb)

Ki

7. mai õhtul avatakse To
võtavad moeloojad igalt
Fashion Institute väljapa
kaugemaltki. Ellen Peter
nia toimub reedel, 3. ok
Pildil pruutide moode m
lis, keskel Ellen Peterson

Abel dee k

Dennis Oppenheimi

Peidetuna Art Gallery of
rios toimuva Christopher P
hästivalgustatud saalide taha
New Yorgi kunstniku Dennis
penheim'i kogu saali täitev 19
konstrueeritud installat
„Launching Structure No. 2",
nendel, kes on huvi tundnud k
nime all esinevate näituste v
oleks huvitav külastada. Inst
sioonikunst on alati esinenud,
viimase kümne aasta jooksul
saanud tähtsaks ning mõõt
aina suurenevaks. Tagapõhja
muidugi tehnika, teaduse ja
ühiskonna arengu olemus.
teistegi kunstistiilidega peam
näoliselt ka eesti keeles le
väljendusega installatsiooniku

Põhiliselt on se juba eksi
vate, või ka fantaasia läbi
esemete ehk masinate kas s
või liikuvad asetused ruumis
boliseerimas või illustree
mingit ideed. Tavaliselt on e
giks tekitada vaatlejas ming
tukaja, meeleliigutust, mis
gi olla ei ilumeeleline ega p
ne, vaid pahandavalt küsitle

Aga kas ei ole elektroonili
nika areng koos maailma
tungimisega juhtinud inimes
lepanu tema siseilmas iluts
välistele sündmustele, mis
mõistmatuina mõjutavad
elu? Edasi tormaval vaimu
aega ilumeelitseda ega me
da ja see kajastab ka loo
Värvipalett ja marmorira
jäänud liiga kitsaks — loon
sib uusi sümboleid ja mate

Dennis Oppenheimi abs
ekspressionismi kohta võis
jasse mitte pühendunu üt
„igaüks võib igal ajal nii m
— aga ometi ei maalinud
latsioonikunsti stiil avab
suuremad võimalused —
võib näiteks oma korteri
seada uues fantastilises või
listlikus tähenduses. Tehnili
mehaaniliste võimetega

ALE

ja viimane võistlus

o Eesti Maleklubi hooaja malevõistlus peetakse nel- 22. mail kell 7 õhtul Eés- Mäng toimub kahes klas- min. viies voorus. me rohkele osavõtule enne kust.

Juhatus

Maleklubi leb doonlastega

äeval, 13. mail toimub Ma- Majas, 76 Overlea Blvd. liffe) male meeskonnavõist- aste ja makedoonlaste vahel . Võistluse algus on kell 7 ängitakse 2 x 60 min. süs-

mängisid makedoonlased ill maleklubiga ja võitsid 8,5:7,5. Eesti maletajad on orral võitnud ja ühel korral d West Hilli maleklubi.

ne purjetreening tidele

üksus Lembitu Malev regis- praegu üksuse liikmeid, kes d suvevaheajal osa võtta idu treeningust Ontario jär- suses on kuus paadijuhi tun- ga täiskasvanut, kes tööpäe- õhtuti korraldavad poistele gut kahe Lembitu Maleva core" õppepurjekaga. Väljas- treeningu-aegasid kasutavad aid Lembitu nuiameeste pere skaudid, kes oma üksuse maksavad jahtklubi mak- paatide korrashoiu kulud.

tema tunnistusega."
masel kolmel aastal siiski, mas osas ilma avaliku tähele- a, on teatud arv föderaalkoh- riste ja kaitseadvokaate tõst- iles tõsiseid kahtlusi N. Liidu usmaterjali kasutamise kohta, unnistajate tõendustele Amee- kohtutes.

RTUSETU UMISEKS

igi enamuses juhtumeil föde- ohus on aktsepteerinud seda vana, on seal vähemalt neli mit, kus kohtunikud on lüka- tagasi N. Liidu tunnistused kas kult või osaliselt, kui nähta- sunni teel tehtud või leiutatud, nuul põhjusel, kuna need pol- „väärt et uskuda" nagu üks latsioonikohtunik seda väljen-

saks on American Bar Assn. A) komitee kaalutlenud soovi- formaalse uurimise korraldami- nende probleemide vaatlemi- mis on tekkinud N. Liidu dite kasutamisega, aga seni po- ningit aktsiooni alustatud ette- eku rakendamiseks.
agu legaalse ühiskonna kriiti- näevad, pole tülitekitanud OSI kurjategijate juhtumid mitte ai- kaugesse aega ja kohta tagasi ad, need tegelevad väga emot- naalsete küsimustega Holocausti nplitseerituses, samuti et need eeruvad suurel mõõdul Ameeri- kohtute tõendusmaterjali akt- teerimises, mis koostatud KGB geoleku ja salaluure agentuuri lt ning selektiivselt üleantud A kohtuministeeriumile.

(Järgneb)

kirjanous • kunst • muusika

7. mai õhtul avatakse Toronto Convention Centre'is Festival of Canada Fashion. Osa võtavad moeloojad igalt poolt Kanadast. Väljapanekute hulgas on ka Ellen Petersoni Fashion Institute väljapanek. Moefestivalile oodatakse külastajaid Põhja-Ameerikast ja kaugemaltki. Ellen Petersoni moeinstituudi oma moenäitus ja lõpetajate lõputseremoonia toimub reedel, 3. okt. Metro Toronto Convention Centre teatris/auditooriumis. Pildil pruutide moode möödunud aastasest moenäitusest, mis toimus Royal York saalis, keskel Ellen Peterson. Foto: Vaba Eestlane

Abel Lee kunstikommentaarid

Dennis Oppenheimi installatsioonikunst

Peidetuna Art Gallery of Ontarios toimuva Christopher Pratt'i hästivalgustatud saalide taha asub New Yorgi kunstniku Dennis Oppenheim'i kogu saali täitev 1979. a. konstrueeritud installatsioon „Launching Structure No. 2", mis nendel, kes on huvi tundnud kunsti nime all esinevate näituste vastu, oleks huvitav külastada. Installatsioonikunst on alati esinenud, kuid viimase kümne aasta jooksul on ta saanud tähtsaks ning mõõtmeilt aina suurenevaks. Tagapõhjaks on muidugi tehnika, teaduse ja inimühiskonna arengu olemus. Nagu teistegi kunstistiilidega peame tõenäoliselt ka eesti keeles leppima väljendusega installatsioonikunst.

Põhiliselt on se juba eksisteerivate, või ka fantaasia läbi loodud esemete ehk masinate kas seisvad või liikuvad asetused ruumis sümboliseerimas või illustreerimas mingit ideed. Tavaliselt on eesmärgiks tekitada vaatlejas mingit vastukaja, meeleliigutust, mis ei saagi olla ei ilumeeleline ega positiivne, vaid pahandavalt küsitlev.

Aga kas ei ole elektroonilise tehnika areng koos maailmaruumi tungimisega juhtinud inimese tähelepanu tema siseilmas ilutsemiselt välistele sündmustele, mis meile mõistmatuina mõjutavad meie elu? Edasi tormaval vaimul ei ole aega ilumeelitseda ega mediteerida ja see kajastab ka loomingus. Värvipalett ja marmorirahn on jäänud liiga kitsaks — looming otsib uusi sümboleid ja materjale.

Dennis Oppenheimi abstraktse ekspressionismi kohta võis iga asjasse mitte pühendunu ütelda, et „igaüks võib igal ajal nii maalida" — aga ometi ei maalinud. Installatsioonikunsti stiil avab veelgi suuremad võimalused — igaüks võib näiteks oma korteri ümberseada uues fantastilises või sümbolistlikus tähenduses. Tehniliste ning mehaaniliste võimetega meistrid võivad konstrueerida masinaid, milledel ei ole mingit loogilist ja praktilist ülesannet, kuid peavad sümboliseerima mingit konstrueeritavat ideed või koguni idee puudumist.

Dennis Oppenheimi väikest saali täitev, mitmest osast koosnev ning eesmärgitult töötav masin (see lülitatakse töötama viieks minutiks iga poole tunni järele mille tiitliks on „Launching Structure No. 2" meenutab naiivselt konstrueeritud laboratooriumi läikivate plekkstruktuuride, torude, keerlevate ühikute ning valgustega. Mõned osad on laaditud tulevärgi padrunitega, mida aga galerii miljöös ei saa süüdata.

See kummaline karussell millel ei ole mingit ühist traditsiooniliste kunstivormidega illustreerib siiski reaalselt tänapäeva inimese ja masina vahekorda ning sümboliseerib inimmõtlemise fantastilist ja mehaanilist olemust. Päris kindlasti on vaatlejaid, kes lasevad oma vaimul selle karusselliga kaasa kihutada oma valitud suunaga ja fantastilise eesmärgiga. See ongi Oppenheimi „Launching Pad'i" ülesanne ja eesmärk.

Abel Lee

MAARJAMAA KIRJASTUSEL

EESTI KEELE ETÜMOLOOGILINE TEATMIK

Alo Raun

Köites $18.— + saatekulu $1.—
Broshüüris hind $10.—
+ saatekulu 50¢

Saadaval Vaba Eestlase talitusest

Rootsi meenutab Tubinat

Eduard Tubin leiab pärast surma üsna sagedast esitamist raadios ja äsja esitati ka TV-1 raames tema klaverikvartett nooremast east. kus esinejad olid Bengt Forsberg klaveril, Kjell Lysel viiulil, Eric Sparf vioolal ja Mats Lindström tshellol.

Sel puhul kirjutas Sören Englblom Eduard Tubinast Expressenis, andes põgusa ülevaate tema eluloost ja nimetab, et eesti helilooja põgenes Stalini sõdurite eest aastal 1944 Rootsi, kus ta sai Drottningholmi teatrimuuseumi juures tööd muusika arranzheerijana ja inventeerijana — tal oli võõrsil raskem töötada ainult heliloojana. Englblom märgib, et Eduard Tubina muusika lõi läbi ja sai laiemalt tuntuks kaasmaalase Neeme Järvi kaudu, kes seda muusikat lansseeris ja mis leidis kõrget hindamist. Englblom ütleb:

— Nüüd on superlatiivid otse hunnikus nende tööde ümber, mida helilooja komponeeris kodus köögilaua ääres. Tema kümme sümfooniat kahtlemata annavad ajaperspektiivis suurema ruumi muusikateatmeteostes kui praegu, kus tema elutöost räägitakse kuiva lühidusega.

EPL

„Raua needus" rootsi raadios

Reedel, 21. märtsil tutvustas P-1 hommikuses muusikalises saates Per Skans Veljo Tormise huvitavat laulu „Raua needus" Tallinna raadiokoori esituses Ants Üleoja dirigeerimisel. Teatavasti on Rootsis sedasama laulu tutvustanud Eric Ericsson oma kooriga — samuti eesti keeles.

Per Skans, kes paari aasta eest külastas Tallinna, ütles oma kommentaaris, et tegemist on väikese oma olemasolu eest võitleva rahvaga, maaga, mis asub Gotlandile lähemal kui Stokholm. Kommentaator imestas kui kerge on Rootsil unustada seda maad, millega on olnud nii pikad ajaloolised sidemed.

EPL

Raamat Kukest inglise arvustuses

Londoni „Times"i prestiižikas nädalaleht „Times Literary Supplement" avaldas 3. jaanuaril 1986 soodsa arvustuse Rein Taagepera raamatu kohta Jüri Kuke elust, surmast ja tähendusest („Softening Without Liberalization in the Soviet Union: The Case of Jüri Kukk," University Press of America, 1984). Arvustuse autoriks on Peter Reddaway, ingliskeelse maailma võibolla tuntuim autoriteet N. Liidu erimeelsete kohta. Arvustus hõlmab kolme raamatut: Viktor Krasnini venekeelne „Sud" (Protsess), Kevin Klose'i „Russia and Russians," ja Taagepera raamat. Viimase kohta nendib Reddaway järgmist:

„Raamatus „Pehmenemiseta liberaliseerumine N. Liidus' esitab Taagepera meile sama vaevava loo (kui Klose'i oma Donetski piirkonnast) eesti õpetajast Jüri Kuke elu ja surma kohta. Kuna ta Karjäär edenes, oli Kukk vastumeelselt konformist. Üks Prantsusmaal veedetud uurimis-aasta aga tõi esile ta allasurutud võõrdumise. Ta astus välja Parteist. Ta vallandamine töölt ja peatselt järgnev N. Liidu sissetung Afganistani muutsid ta seejärel kartmatuks N. Liidu imperialismi arvustajaks. Ta rahvusdemokraatlikud vaated liitsid teda nii liberaalidega kui ka eesti rahvuslastega."

„A. 1980 Kukk vangistati. Ta keeldus vastamast kohtu-uurijate küsimustele, provotseeriti alustama näljastreiki ja oli kohtuistungil vaevu suuteline seisma. Tänu välismaiste kolleegide poolt organiseeritud jõulistele protestidele mõisteti ta kõigest kaheks aastaks sunnitööle. Siis aga vedasid võimud teda pikki maid ühest vanglast teise, kuni nad nähtavasti ettekavatsetult saatsid ta surma 40-aastaselt. Kartes, et nad on loonud märtri, keelasid nad Kuke lesel ära laiba tagasiviimise Eestisse."

„Taagepera esitab selle loo tugeva enesevalitsemisega. Ta annab ulatuslikku teavet ühiskondliku, poliitilise ja perekondliku tausta kohta, mis heidab valgust rahvuslikule erimeelsus-liikumisele mitte ainult Eestis, vaid ka Läti ja Leedu naabermaades. Ja ta võrdleb taibukalt Jüri Kuke karjääri samuti-mõrvatu Steve Biko omaga Lõuna-Aafrikas."

Reddaway kokuvõtteks on, et kuigi võimude repressioonid on järsult kasvanud a. 1979 saadik, on erimeelsus N. Liidus loomulik ja kasvab tõenäoliselt. „See võib võtta uusi vorme, kaasa-arvatud terrorism, ent on hävitamatu. Palju oleneb sellest, kuhupoole jagatud arvamustega mehed Kremlis suunduvad. Need (arvustatud) raamatud sugereerivad mulle, et toetades erimeelsust võib Lääs tõsta võimalusi, et reform pikapeale saab võitu reaktsionäärsuse üle."

★

Peale ülalkäsiteld teose on professor Taagepera ka Balti nüüdisajaloo raamatu kaasautoriks („The Baltic States: Years of Dependence 1940—1980") ja Balti Uurimuste Edendamise Ühingu (AABS) järgmiseks esimeheks. Praegu uurib Taagepera ülemaailmseid valimissüsteeme ja suvel 1941 punaväkke mobiliseeritud eestlaste saatust nn. tööpataljonides. Vastav ettekanne esitatakse AABSi konverentsil Wisconsinis eelseisval hiliskevadel. Tööpataljonides ja Punaarmee „Eesti Korpuses" viibinuil, kes sooviksid andmeid anda, palutakse kirjutada aadressil Rein Taagepera, School of Social Sciences, University of California, Irvine, Ca 92717.

Teatrietendus Vancouveris

Vancouveri Eesti Seltsi Näitering alustas hulga aastate järele tegevust. Laine Nääbi lavastusel esitati aprilli alguses k.a. ühevaatuseline Jaan Purga naljamäng „Osta ei ole kerge". Osalisi on selles loos ainult kolm, üks mees ja kaks naist — prouat.

Näitlejate valik oli hea. Kõik kohapeal tuntud tegelased, kellede mängu oleme aastate jooksul nautinud. Meestegelane Toomas Mesinik — pensionär, keda mängis Jaan Vister oli rahulik ajalehte lugeja mees, kes oma „puhtust armastavale naisele" Roosile kogu aeg ette jääb. Roosit mängis Linda Päären, kes oma mänguosavusega publikut „valvel" hoidis, et mis jälle tuleb ja kuidas see kõik lõpeb.

Kolmas tegelane, perekond Mesinikkude naabrinaine Lonni Somp, noorem ja „peenem" proua, oli Laine Nääbi kehastusel just sarnane, nagu üks naabreid klatsija ja „külapeal laterdaja" tore proua peab olema. Kohvijoomise episood oli suurepärane. — Eino Varkki lavapilt oli hea ja kostüümide valik läbimõeldud ja tüüpidele vastavalt valitud.

Naljamäng oma ühe vaatusega (pikemat ei kannatagi välja) pani puupüsti saalitäis inimesi naerust rõkkama ja aplausi oli ohtrasti. Ja lilli said kõik tegelased rikkalikult. Nende talenti ja tööd hinnati silmnähtavalt.

See oli väljakuulutatud „KIREVA ÕHTU" esimene kava pool. Peale vaheaega oli võimalus nautida rahvatantsijate rühma ettekandeid. Susan Muld on olnud hoolas tantsuõpetaja, mis oli näha esinemisest. Pillimeheks Peter Soide.

Hilary Tanner, kellel on oma orkester ja kes on Vancouveris üleskasvanud klaverikunstnik mängis klaveril.

Aino Pungar esitas Asta Villmani loost „Lumm" ühe osa. Ta tegi seda kenasti-, rumalate kohtade pealt ta libises üle poolkõvasti ja kiiresti rääkides.

Esines ka VES segakoor Toomas Kirvese juhatusel, ka kooriliikmeist moodustatud kvartett rõõmustas osavõtjaid.

See oli üle hulga aja üks ilus õhtu, mis lõppes kohvitamisega alumisel korrusel.

Suur tänu kõikidele esinejatele ja palju tänu Laine Nääbile, et ta selle õhtu korraldas!

H.J.

„VABA EESTLANE"
on vabade eestlaste häälekandja.

Skaudisõber Harald Neidre 70

Harald Neidre

Vanasti nimetati niisugust aastanumbrit „prohveti vanuseks". Tänapäeval on 70-aastased enamasti kõbusad ja noored mehed. Üks niisugune „nooruk" on elupõline skaut ja skaudisõber Harald Neidre, kes sündis 30. aprillil 1916 Läänemaal Asuküla vallas Kiviküla Vanakõrtsi talus. Küla nimetati ka Rannakülaks, sest kõikidel taludel oli meri kohe õue all. Randa aga nimetati Topo rannaks, kus loojakupäike kuldas Läänemere laineid enne kui kadus Saaremaa taha.

Kuna Haapsalu oli Topolt ainult kümmekond kilomeetrit ja seal elas sugulasi, siis käis Harald nii alg- kui ka keskkoolis Haapsalus. Kooli peenike pärisnimi oli Läänemaa Ühisgümnaasium. Seal sai Haraldist mereskaut Lääne Skautide Malega merepoegade rühmas. Harald Neidre jäi kodupaigale truuks ja asus tööle koduvalla kantseleis alul ametnikuna, hiljem vallasekretärina.

Sõda kandis Haraldi Rootsi ja hiljem Kanadasse. Sellest viimasest paigast tuntakse teda ühiskondlikult aktiivse mehena, kes kuulus Skaudisõprade Seltsi juhatusse, tegutses Täienduskooli asjaajajana, Eesti Maja juhatuse liikmena ja suvepäevade organiseerijana. Harald Neidre kuulub kuni tänaseni vanaskautide perre ja skaudisõprade liikmeskonda. Kuigi ta puhkepalgalisena elab Springhurst Beachil, kus jälle suur vesi kohiseb õue all, jätkub tal aktiivsust nii Torontosse kui ka Kotkajärvele. Kui Lembitu lelled seal teevad metsa puhastusraiet, siis on Harald oma puulõhkumise masinaga kohal ja olgu mehed puid ette toomas.

Juubelisünnipäeva pühitses Harald Neidre 3. mail Toronto Eesti Majas ja palus sõpru kingituse asemel kirjutada tshekk, mille ta saab edasi anda Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsile. Seltsi juhatuse nimel võtsid Harald Neidre tsheki vastu Rein Kori ja Heino Jõe. Sellel oli summa $885.

Kuigi pidusõnad on öeldud, olgu siinkohal Haraldile avalikult edasi antud koolikaaslaste, skaudipere ja eesti ühiskonna lugupidamine ja kõik head soovid.

Heino Jõe

MAARJAMAA kirjastusel ilmus

ILOMAILE

Eesti rahvalaulud ingliskeelses tõlkes koos kommentaaridega.

Köites, 366 lk. Hind $35.— pluss saatekulu $1.—

Vancouver - Lääneranniku Eesti Päevade linn

Toimkonnad on alustanud ettevalmistustöödega

Idakalda elanikud eriti ei hooli Vancouverist: „Jah, ta on ilus linn, kuid kaugel kolkas ja seal sajab alatasa vihma. Kas tasub sinna sõitu ette võtta, või siis juba ennem minna Los Angelesse või San Franciscosse?"

Nüüd on aga nii, et sel suvel leiab Vancouveris aset maailmanäitus Expo 86. Ja aasta hiljem — juulis 1987 — toimuvad Vancouveris Lääneranniku Eesti Päevad. Expot külastab 100,000 inimest päevas. See tähendab tohutut invasiooni siia sel suvel. Hotelliruume, mille hinnad on Expo ajaks tõstetud, reserveeritakse juba kaugel väljaspool linna. Järgmisel suvel on aga võimalus Vancouveris kohata hulgaliselt teisi kaaseestlasi, samal ajal toetades meie enda ettevõtet ja kultuuri. Kõigi ootuste kohaselt kujunevad Lääneranniku Eesti Päevad kõige suuremaks ürituseks enne Estot, mis on 1988 aasta lõpul Austraalias. Nii et Vancouverisse tasub tulla küll — kas või kaks korda. Kes aga seda ei viitsi, siis siinsed Eesti Päevade korraldajad loodavad, et reserveerite oma Vancouveri sõidu juuliks 1987.

Eestlaste arvu Vancouveris ja lähemas ümbruses hinnatakse kuni kahele tuhandele,

kuigi ainult pooled neist on tuntud, kuuludes kogudustesse ja eesti organisatsioonidesse.

Laiemale üldsusele on aga vist teadmata Vancouveri eestlaste ettevõtlikkus ja heldus, mis on eriti märkimisväärne.

Nii on prof. A. Võõbuse monumentaalse sarja „Studies in the History of the Estonian People" väljaandmist toetatud kokku 135,-000 dollariga. Mitmed siinsed eestlased on seejuures üksinda tasunud kogu ühe raamatu trükikulud ($15,000—20,000) lisaks raamatute ostmisele või nende raamatukogudesse annetamisele. See on teoks saanud tunnustusest ja austusest prof. Võõbuse kui suure eestlase ja rahvusvaheliselt tunnustatud teadlase vastu, kes salgamatult ja ennastohverdavalt on teinud nii suure panuse eesti ajaloo valgustamiseks inglise keeles. Tubin-Pärdi fondi on seni Vancouverist laekunud umbes $25,000. Eesti professuuri loomiseks kohaliku ülikooli juures on lubaduste näol olemas nõutav minimaalsumma ligikaudu $200,000. Kuuldus Vancouveri eestlaste heldusest on isegi ülatanud Rootsi, kus sealne Eesti Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus loodab poole oma eelarvest Kanada osas täita Vancouverist!

Nii nagu Vancouveri eestlaste elustiil, tulevad ka Lääneranniku Eesti Päevad laiahaardelised. Peakorterina on selleks reserveeritud südalinnas asuv Hotel Vancouver.

Eesti Päevade toimkonnad on alustanud ettevalmistustöödega. Veel on aga tarvis abilisi.

Rõõmustav on seniühinenud korraldajate noorus — kolmveerand on 20—50 aastates. Nii et mõelge juba aegsasti Vancouveri külastamisele 1.—5. juulini 1987, et osa võtta Lääneranniku Eesti Päevadest.

Muide, Vancouver ei ole nii vihmane kui üldiselt arvatakse. Aastane sademete hulk on siin veidi kõrgem kui Torontos, kuid sama mis New Yorgis ja tunduvalt väiksem kui näiteks New Orleansis. Juuli kuul kui toimuvad Lääneranniku Eesti Päevad, on vihma võimalus Vancouveris kolm korda madalam kui idarannikul.

A. H. Vancouver

Lääneranniku Eesti Päevade tegelaskonna hiljutine koosviibimine koos perekonnaliikmetega Vancouveris.

Salme Pruuden 90

Salme Pruuden

Maikuu kaheteistkümnendal päeval pühitseb Londonis, Inglismaal oma 90-ndat sünnipäeva endine kodutütarde peavanem ja Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi inspektriss Salme Pruuden, kelle ulatusliku elutöö rohked saavutised nii vaimsel kui rahvuslikul alal jäävad püsima alatiseks. Osava sulenaisena, võimeka õpetajana ja organisaatorina ning hingestatud rahvuslasena on ta mitmeti rikastanud meie kultuurielu ja juhtinud eesti noorte kasvatamist nii koolis kui kodutütarde organisatsioonis.

Salme Pruudeni viimaste aastate suursaavutiseks on 1981. a. Briti Muuseumi väljaandel ilmunud sama muuseumi raamatukogus leiduvate Eestit ja Baltikumi käsitlevate trükiste mahukas kataloog, mis hõlmab üle 2000 trükitoote tiitli.

Ta varem ilmunud teoseist väärib märkimist „Panslavism and Russian Communism" (1976), milles ta paljastab vabale maailmale Nõukogude Liidu ülekohtust vabade rahvaste anastamist ja ajaloo võltsimisi.

Kevade kauneimal kuul soovime sügisikka jõudnud juubilarile veel palju ilusaid päevi ja hubaseid õhtutunde. Ehavalgelgi võib ergas vaim luua uut ja huvitavat, aidates rikastada meie üksluisusse kippuvat igapäeva.

Salme Pruuden on lõpetanud E. V. Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna ajaloo alal, saavutanud magistrikraadi pedagoogikas ja õppinud hiljem õigusteaduskonnas, valides erialaks noorte kohtuküsimuse.

Akadeemiliselt kuulub juubilar auvilistlasena Eesti Naisüliõpilaste Seltsi.

E. M.

Noortejuhid „Ehatares"

Lauluga külakosti eesti seenioridele

Pühapäeval, 27. aprilli keskpäeval võis „Ehatare" puhkekodus näha ebatavalist pilti: skaudi- ja gaidivormis täiskasvanuid, arvult veerandsada. Need olid gaiderite ja skautmastrite kogude liikmed, kes kuulusid lauluansambli, mis oli talvel edukalt esinenud Gaiderite Kogu Talliharja programmis.

Toronto uusim laulukoor oli seekord kutsutud esinema „Ehatare" elanikele. Kutse võeti meeleldi vastu. Rõõm pakkuda elutõõst tagasitõmbunud kaasmaalastele lauluettekandeid mineviku populaarsetest viisidest kui ka tänapäeva eesti gaidide ja skautide laagrilauludest oli teretulnud nii noortejuhtidele kui ka kuulajaile.

Lühikese sissejuhatava sõnavõtuga esines ngdr. Siiri Lepp.

Ta rääkis gaidide ja skautide organisatsioonist ja tutvustas soliste, kelledeks olid lauluga skm. Harold Kivi ning vilega skm. Egbert Runge.

Saatemuusikat mängis akordionil nskm. Enno Agur.

Kuulajaskonnas viibis ka „Ehatares" vanaduspäevi veetev Eesti Gaidide Malev Kanadas auvanem gdr. Liis Juske. Gaidmaleva juht ngdr. Anne-Mai Kaunismaa andis esireas istuvale Liis Juskele kimbu kevadlilli ning samal ajal laulukoori gaidjuhtidest liikmed laulsid ühe auvanema lemmiklaulu.

Pooletunniline kava kanti ette sujuvalt ilma vahedeta nii, et isegi aplausiks polnud võimalusi. Enne kahte lõpulaulu jagati siiski välja laululehed ja paluti publikut kaasa laulda.

Nii läksid hoogsalt kõigi kaasaelamisel „Kui Kungla rahvas kuldsel aal" ja „Meil merivood on vabad".

Nii mitmedki ehatarelased ei suutnud hoida tagasi pisarat silmanurgas kodumaad ja lapsepõlve meenutavate lauluviiside kuulamisel. Seda ütlesid pärast ka noortejuhid. Elati kaasa mõlemalt poolt.

„Ehatare" elanike nimel ütles tänu laulukoorile August Kurley. Kõrvalruumis oli serveeritud kohv küpsistega.

Skautlus ja gaidlus kasvatab homse päeva eestlasi, kuid ta teeb seda eilse ja tänase päeva kaasmaalaste kaasabil, sellepärast on tähtis kõikide generatsioonide koostöö.

Akadeemia medal Sten Karlingile

Rootsi Teaduste Akadeemia (Vitterhetsakademi) andis pidulikult välja teenetemedaleid ja auhindu teadlastele.

Viimaste hulgas austati ka prof. Sten Karlingit, endist Stokholmi ja Tartu ülikooli kunstiajaloo professorit, kes aastaid oli ka Rootsi Kunstiakadeemia alaline sekretär.

Vitterhetsakademi otsustas nimelt anda kuldteenetemedal Sten Karlingile tema panuse eest kunstiajaloolise uurimistegevuse alal kui ka erakorralise koguteose „Sveriges Kyrkor" toimetamisel ja väljaandmisel.

EPL

ESTO'84 TORONTO 150

ajalooline mälestusalbum

Esto '84 väljaanne

Hind $37.— + saatekulu Kanadas $1.25, USA-s $2.—

Müügil „VABA EESTLASE" talituses

Taanlased ei a

Dr. Olgred Aule sõn

Jaan Herjapea seer joone all augusti ja sept lehe veergudel. Kirjutises esitamiseks on äratanud Saksamaal tegutseva Ba mis on avaldatud alljärg

Väga austatud härra Herja

Suure hilinemisega lugesin huvitavat kirjutist Tallinna ajaloost (EP 20. 9. 85), kus takse autorile saaata täiendu küsimusi.

Mul on sel puhul probleem haarab ka muidu Eesti ja Baltimaade ajalugu.

Teatavasti ajaloolased arves asulate vanust selle järgi, kun esmakordselt on mainitud ki kudes dokumentides. Kolõva linn/Revalit mainiti Idrise k kas ja kaardil 1154, mida ka korduvalt mainite. Et linna n on korduvalt muutunud, ei o line, nagu näiteks ka St. burg/Petrograd/Leningrad o vahetanud, ilma et võiks k sama linna olemasolus.

Kui 1219 taanlased va selle linna ja hakkasid sea lustusi ehitama, mis olid to kohta moodsad, ei tohiks se da „asutamiseks", sest va vahe.used ja ehituste ajakoh ne on enesest mõistetav ig nas, ilma et uusi valitsejaid tajaid tuleks lugeda „asuta Eriti Tallinna puhul jäi a põhiline substant linnusem sadamaga, samuti sellest sest pärineva elanikkonnag püsima. Aga kui elanikkond ki oluliselt muutunud, jää alati samaks. Näiteks on nas elanud sakslasi, liivlasi, juute ja nüüd enamuses kusjuures pole kahtlust, et endiselt Riia linn.

Sellepärast Tallinna a (või tekkimist ja kujunemis hiks arvestada vallutamise vaid esmakordselt ma 1154.

Minul ja teistel vanem mestel on aga teada, et s

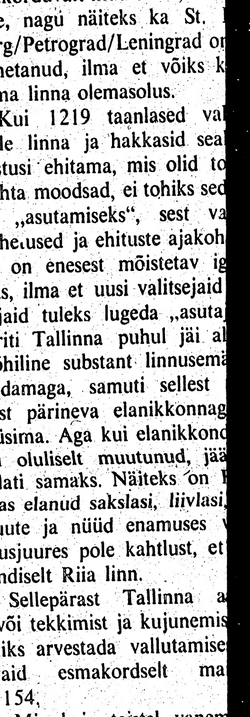

Muinas-eestlaste K künkal, nagu seda linn" kujutas Hein

Pruuden 90

alme Pruuden

kaheteistkümnendal päe-
seb Londonis, Inglismaal
ndat sünnipäeva endine
de peavanem ja Tartu
Gümnaasiumi inspektriss
ruuden, kelle ulatusliku
hked saavutised nii vaim-
hvuslikul alal jäävad pü-
iseks. Osava sulenaisena,
õpetajana ja organisaatori-
ngestatud rahvuslasena on
i rikastanud meie kultuu-
ihtinud eesti noorte kas-
ii koolis kui kodutütarde
ioonis.

Pruudeni viimaste aastate
tiseks on 1981. a. Briti
i väljaandel ilmunud sa-
umi raamatukogus leidu-
t ja Baltikumi käsitlevate
nahukas kataloog, mis hõl-
2000 trükitoote tiitli.

em ilmunud teoseist väär-
kimist „Panslavism and
Communism" (1976), mil-
ljastab vabale maailmale
de Liidu ülekohtust vaba-
ste anastamist ja ajaloo

e kauneimal kuul soovime
jõudnud juubilarile veel
said päevi ja hubaseid õh-
Ehavalgelgi võib ergas
ta uut ja huvitavat, aida-
tada meie üksluisusse kip-
päeva.

Pruuden on lõpetanud E.
Ülikooli filosoofiateadus-
aloo alal, saavutanud ma-
di pedagoogikas ja õppi-
m õigusteaduskonnas, va-
alaks noorte kohtuküsimu-

emiliselt kuulub juubilar
sena Eesti Naisüliõpilaste

E. M.

ESTO'84
TORONTO 150

ooline mälestus-
album

o '84 väljaanne

nd $37.— + saatekulu
adas $1.25, USA-s $2.—

Müügil
BA EESTLASE" talituses

Taanlased ei asutanud Tallinna

Dr. Olgred Aule sõnavõtt Tallinna-seeria puhul

Jaan Herjapea seeriakirjutis „Faktide ja legendide Tallinn" ilmus Vaba Eestlase joone all augusti ja septembri kuudel ja kuu hiljem Stokholmis ilmuva Eesti Päevalehe veergudel. Kirjutises avaldatud üleskutse täienduste, küsimuste ja probleemide esitamiseks on äratanud positiivset vastukaja. Märtsi algul saabus kirjutise autorile Saksamaal tegutseva Balti Ühingu (Baltische Gesellschaft) esimehe Olgred Aule kiri, mis on avaldatud alljärgnevalt koos Jaan Herjapea kommentaaridega.

Väga austatud härra Herjapea!

Suure hilinemisega lugesin Teie huvitavat kirjutist Tallinna linna ajaloost (EP 20. 9. 85), kus palutakse autorile saaata täiendusi ja küsimusi.

Mul on sel puhul probleem, mis haarab ka muidu Eesti ja teiste Baltimaade ajalugu.

Teatavasti ajaloolased arvestavad asulate vanust selle järgi, kuna neid esmakordselt on mainitud kirjalikkudes dokumentides. Kolõvan/Tallinn/Revalit mainiti Idrise kroonikas ja kaardil 1154, mida ka Teie korduvalt mainite. Et linna nimetus on korduvalt muutunud, ei ole oluline, nagu näiteks ka St. Petersburg/Petrograd/Leningrad on nime vahetanud, ilma et võiks kahelda sama linna olemasolus.

Kui 1219 taanlased vallutasid selle linna ja hakkasid seal kindlustusi ehitama, mis olid tolle aja kohta moodsad, ei tohiks seda lugeda „asutamiseks", sest valitsuste vaheaused ja ehituste ajakohastamine on enesest mõistetav igas linnas, ilma et uusi valitsejaid ja ehitajaid tuleks lugeda „asutajateks". Eriti Tallinna puhul jäi algne ja põhiline substant linnusemäega ja sadamaga, samuti sellest ümbrusest pärineva elanikkonnaga alati püsima. Aga kui elanikkond oleksk oluliselt muutunud, jääks linn alati samaks. Näiteks on Riia linnas elanud sakslasi, liivlasi, lätlasi, juute ja nüüd enamuses venelasi, kusjuures pole kahtlust, et see on endiselt Riia linn.

Sellepärast Tallinna asutamist (või tekkimist ja kujunemist) ei tohiks arvestada vallutamisest 1219, vaid esmakordselt mainimisest 1154.

Minul ja teistel vanematel inimestel on aga teada, et subjektiivses saksa ja skandinaavia ajaloo vaatluses, loeti „asutamiseks" seda aega, kus vallutajad võtsid maa oma valdusesse. Nii õpetati meid ka veel Eesti Vabariigi ajal, kuid objektiivsel ajaloo vaatlusel ei ole selline subjektiivne vaatlus (võõraste vallutajate perspektiivist) õigustatud. Veel vähem on eestlastel endil põhjust oma ajalugu muuta sellises subjektiivses suunas. See probleem väärib tähelepanu, kuna ta esineb ka teiste asulate ajaloos.

Tervitan

Olgred Aule

EESTI AJALUGU EESTI MOODI

Dr. Aule oma väga huvitava kirja lõpul märgib, et iseseisva Eesti koolides õpetati ajalugu mitmeti võõraste vaatevinklist. Selle põhjuseks oli meie siiras ja klassikaline arusaamine ajaloo-teadusest. Arvati, et ajalugu — nagu seda on õpetatud ja õpetatakse — on puhas ja võltsimatu teadus. Veidi lihtsameelne, nagu talupoja arusaamine, et kiri ei valeta ja mis on kord must-valgel, see on ka tõde.

Suur silmade avanemine toimus siis, kui kommunistlikud okupandid panid kõigepealt kooliõpilastele, siis aga kõigile eestlastele lauale hoopis uue „ajaloo", milles isegi meile kõigile teadaolevaid ja läbielatud sündmusi kirjeldati hoopis teisiti. Me ütleme, et see on võltsitud ajalugu, aga me võime ka öelda, et see on Eesti ajalugu kommunistide vaatevinklist.

Sealt tuleb nüüd küsimus — kas kommunistlikud okupandid on esimesed, kes ajalugu oma „vaatevinklist" näevad? Sellest raskelt kogetud faktist saame uue hinnangu kogu ajaloole: ajaloo kirjutajad on seda alati kirjutanud (moonutanud?) oma vaatevinklist vaadates. Kuna paljud võõrad on sajandite jooksul kirjutanud Eestimaa ja eesti rahva ajalugu, siis on igaüks neist näinud sündmusi ja olukordi omamoodi.

Taanlased kinnitasid, et nemad asutasid 1219 Tallinna linna. Vabanduseks võib öelda, et nad ei teadnud siis midagi Idrisi hõbeplaatidele graveeritud maailmakaardist ega sinna märgitud Kaleveny linnast, mida nad 65 aastat hiljem „asutasid". Venelased väitsid, et Kiievi vürst Jaroslav Tark asutas 1030 Jurjevi (Tartu) linna. Praegu me teame, et mõlemad linnad asutati kunagi 1. aastatuhande II poolel, Tartust pole aga ühtegi kirjalikku märki enne Jaroslavi vallutust.

Aastate eest oli Eestis probleem Tartu ülikooli „asutamisega". Gustav II Adolfi poolt 1632 asutatuna on Tartu Ülikool praegu vanim Nõukogude Liidus. Vanim vene ülikool — Moskvas asutati 1755. Selle piinliku vanusevahe tõttu pakkus „nõukogude teadus" Tartu ülikooli asutamise aastaks 1802 — s.o. millal venelased lubasid ülikoolil Põhja Sõja tõttu katkestatud tegevust jatkata. Venelased siiski taipasid, et see talitusviis olnuks ülimalt labane ning ebateaduslik ning aktsepteerisid lõpuks Academia Gustaviana.

TALLINNA ALGUS OLI 1154

Eesti linnade „ametlikke" aastapäevi tähistatakse praegu võimude korraldusel ja need on üldiselt olnud korrektsed. Asutamiseks loetakse aastat, millal linn on märgitud kirjalikes allikates, kuigi enamus neist on tegelikult mõned sajandid vanemad. Tartu (Tarbatu) 950. aastapäeva tähistati 1980. Sel puhul välja antud vene-maigulisel mälestus-postmargil oli siiski rõõmustavalt vene-keelse Jurjevi asemel „TAPTY" (Tartu).

Haapsalu 700. juubelit peeti 1979, arvestades linna õiguste andmist Haapsalule 1279. Viljandi sai linna õigused 1283 ja juubeldas oma seitsmendat sajandit 1983.

Aegade kestel juurdunud teavet on raske muuta. Viimasel ajal on siiski hoolega propageeritud Idrisi Kaleveny/Koluvan/Kalevanlinna nime ja aastat 1154. Mõjukamalt on seda tööd teinud Lennart Meri oma 1976. a. ilmunud teoses „Hõbevalge", kus ta eesti „ao-linnale" — nagu ta nimetab esiajaloolist Tallinna — pühendab palju tähelepanu.

Väljaspool kodumaad on Tallinna tõelist algust käsitletud ühes koolicelikutele pühendatud värvimis-raamatus. Heino Jõelt ilmus Kanadas 1978 lasteaia jaoks joonistatud väike raamat „Tallinn — Tallinn". Kuna raamatu lugejateks on lasteaia lapsed, siis on sisu mugandatud nende jaoks ega vasta praegu teadaolevatele ajaloolistele faktidele. Raamat annab fantaasiapildi eesti Muinas-Tallinnast ja selle asemele ehitatud kivilinnusest. Kuigi taanlaste linnus oli puust ja väliselt sarnane eesti linnusele, on raamatus walt-disneylik ilus loss, milline võis Toompeal olla alles 14. või 15. sajandil.

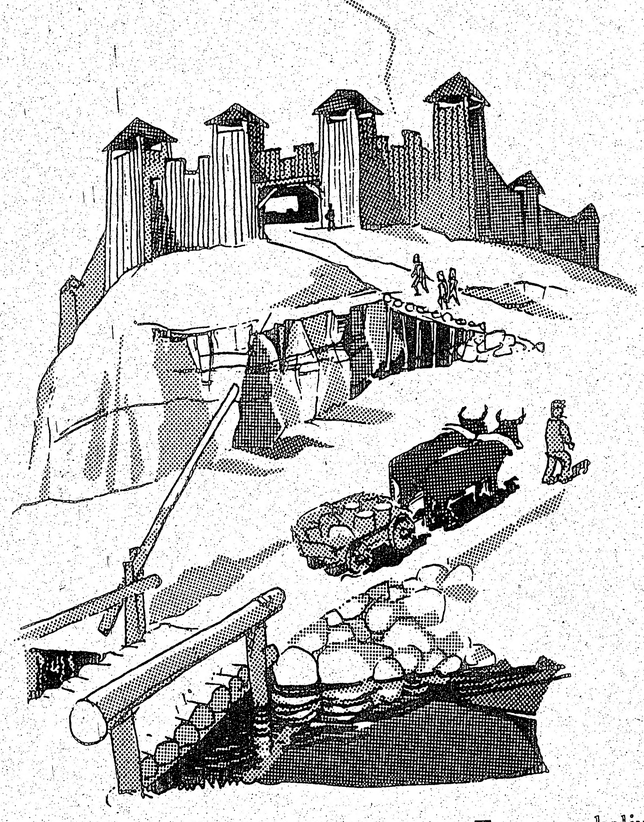

Muinas-eestlaste Kalevanlinna kindlus Toompea kaljukünkal, nagu seda oma lasteraamatus „Tallinn — Tallinn" kujutas Heino Jõe.

(Järgneb)

Faktide ja legendide TALLINN

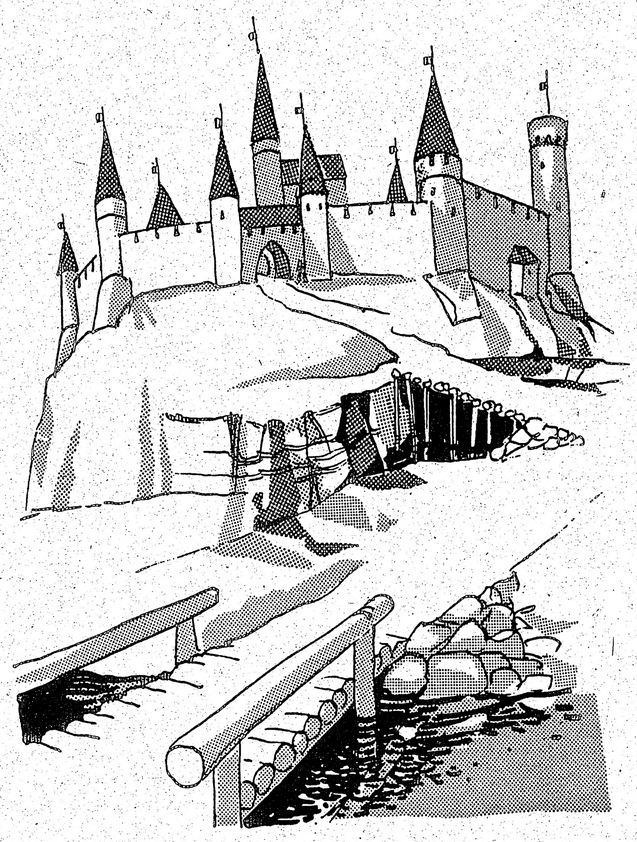

„Kivilinnus, mis ehitati eesti linnuse asemele. Autor on selle kujutamisel arvatavasti teadlikult ajaloo-faktidest kõrvale läinud ja kujutanud umbes 14. või 15. sajandi Revali lossi, et Pikk-Hermanniga sidet luua tänapäevaga. Taanlaste 1219. aasta uus linnus oli samuti puust ega erinenud märgatavalt eesti kantsist. Kivilinnuse ehitamist alustas Mõõgavendade Ordu alles 1227 ja see polnud esialgu muud kui kivimüür ümber olemasolevate puumajade.

Haruldane kinketeos võõrastele

AARAND ROOSI

ESTONIA a nation unconquered

Ajalooline ülevaade, iseseiv Eesti, II maailmasõda, N. Liidu okupatsioon, eestlased paguluses, diplomaatiline staatus.

Suurepäraselt kokkuvõtlik teos eestlastest ja nende püüdlustest täiendatud rohkete fotodega, mis sobiv võõrastele tutvustamiseks. 96 lk.

Hind $5.00 pluss saatekulu 70 senti

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses

MARIE NEUMANN'i

MÄLESTUSED — teine trükk

„SIBERI TEELT PÄÄSENUD"

Hind $10.— pluss saatekulu $2.—

Müügil „VABA EESTLASE" talituses

MÜÜGIL

EESTI VANGISTATUD VABADUSVÕITLEJATE ABISTAMISKESKUSE VÄLJAANDEL ILMUNUD

LISANDUSI MÕTETE JA UUDISTE VABALE LEVIKULE EESTIS

I KÖIDE

Kogud I—VII 1978—1980, 228 lk.

Hind $20.— pluss postikulu $1.—

Õnne Laikve esinemas Maakondade Päeval koos T. E. Meeskoori lauluansambliga.
Foto: Vaba Eestlane

TORONTO LINN

Eriülesannetega komitee omavalitsuse valimiste korraldamise ülevaatamiseks

Linna nõukogu on loonud eriülesannetega komitee, omavalitsuse valimiste korraldamise paremaks läbiviimiseks, elava osavõtu õhutamiseks ja valimiste lihtsustamiseks.

Komitee on huvitatud rahvalt ettepanekute saamisest ja õhtune koosolek korraldatakse

neljapäeval, 8. mail 1986
kell 7.30 õhtul
Committee Room 4, City Hall

Kirjalikud ettepanekud on teretulnud ja tuleksid anda komitee sekretärile (Task Force Secretary) Office of the City Clerk, 2nd Floor, East Tower, City Hall, Toronto M5H 2N2. Kõik, kes on huvitatud, on teretulnud sellele koosolekule neljapäeval, 8. mail 1986. a. Lähemaks informatsiooniks helistage 392-7022.

NEEME JÄRVI
HELIPLAATIDE VÄLJAMÜÜK
Uued heliplaadid:
E. TUBINA Sümfoonia nr. 2, Legendaarne ja sümfoonia nr. 6
J. SIBELIUSE Lemminkäinen süit
PAAVO JÄRVI juhatusel Mozarti Puhkpillide serenaadid
Saadaval ka kõik endised heliplaadid soodsa hinnaga neile, kes ostavad otse kodust aprillis ja mais.
ALAN TEDER, 29 Bowden St., Toronto, Ont. M4K 2X3
Tel. 465-5382

Valeria Kimberg-Kotkas'e
Karjane läks karjaga
Lood ja seiklused karjalaste elust Eesti iseseisvuse ajastul, Abel Lee illustratsioonidega.
Raamat lugemiseks ning kinkimiseks nii noortele kui ka vanadele.
Müügil „VABA EESTLASE" talituses
Hind $12.00

ILMUS KOGUTEOS
METSAÜLIKOOL
suures formaadis, 226 lk, palju fotosid
Kaastöölised professorid:
ILSE LEHISTE, IVAR IVASK, FELIX OINAS j.t.
Artikleid eesti kultuurist ja muust
Toimetanud HEINO SUSI
Saadaval Vaba Eestlase talituses
Hind $25.— pluss saatekulu $1.50

MARIE UNDER INIMESENA
Raamatuke on koostatud Helmi Rajamaa poolt Teatajas avaldatud artiklite seeriast, avaldub uusi aspekte meie suurluuletajast kui inimesest ja on täienduseks neile teostele, mis Marie Underi kohta varem ilmunud. Raamatuke on välja antud seoses Marie Underi 100. a. sünnipäeva tähistamisega.
Hind $4.— pluss saatekulu 50¢
SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

Hugo Silberberg, Hanno Kompuse fondi stipendiaat

Äsja toimunud Eesti Kunstnike Koondise Torontos näitusel esines ka noor taidur Hugo Silberberg. Ta on varem esinenud õpilasnäitustel USA-s ja korduvalt EKKT näitustel Torontos. Ta on alati pälvinud külastajate tähelepanu ja kunstikriitikute poolt esiletõstmist oma andekusega.

Hugo Silberberg on eesti vanemaist sündinud kahekümneaastane noormees, kes praegu õpib kunstikoolis New Yorgis. Ta on suveti viibinud Euroopas tutvumaks sealsete kunstikogudega. Tema eesmärgiks on saavutada diplomeeritud kujutavkunstniku staatus.

Eesti Sihtkapital Kanadas juhatus otsustas EKKT vahendusel toetada Hugo Silberbergi kunstialalisi õpinguid $750.00-ga, omandades tema õlimaali „Potamac River", mida on asjatundjate poolt peetud See on teistkordne väljamaks äsjase näituse parimaks.

Hanno Kompuse mälestusfondi kasvikust kujutavkunstilise vaimuloomingu edutamiseks põlvkondade kontinuiteedi taustal.

Prof. J. Peetre külas USA's

Princetoni ülikooli kutsus kaheks nädalaks loengupidajaks matemaatika professori Jaak Peetre Lundi ülikoolist. Peetre doktoreerumine Rootsis paarkümmend aastat tagasi äratas laialdast tähelepanu, kuna üle 250 aasta oli suur stipendium oodanud matemaatikut, kes enne 25-aastaseks saamist oli doktoreerunud ja saanud korraliseks professoriks oma alal. Peetrele anti see auhind lõpuks üle. Idarannikul viibides külastas ta ka New Yorki ja Bostonit.

Teadaanne

Eesti Pensionäride Klubi hooaja viimane koosviibimine toimub neljap., 15. mail algusega kell 2 p.l. Eesti Maja suures saalis. Kõik teretulnud!

Juhatus

Mõtteteri

Milline punkt kera pinnal on tähtsaim? Kui tunnistad selleks enese oma, soetad palju teisitiarvajaid.

Arvo Valton

Elulugu 165 fotoalbumis

Stokholmi bussijuhi kultuuritooline harrastus

Eestlane Vaho Eier sõidab juba 30 aastat bussijuhina Stockholms Lokaltrafik (SL) Arlanda-liinil. Tagasihoidliku kutsetöö kõrval on fotograafeerimine Vaho Eieri elupõline harrastus. Selle tulemusena on tal kodus 165-st albumist koosnev üle 35.000 pildiga süstemaatiliselt korraldatud fotoarhiiv.

Vaho Eier saabus Rootsi põgenikuna 14-aastaselt ja kujunes juba siis isa õhutusel pildistajaks ja fotode kogujaks. Nüüd on tema fotokogu, mida ta tagasihoidlikult nimetab „Vaho elu pildis", kujunenud kogu pagulaspõlve Rootsis haaravaks kultuurilooliseks dokumendiks, kuna isikliku elu taustal kulgevad kõik eestlaste eluavalduused selle aja kestel.

Vaho Eieri harrastus on leidnud hindamist ka tema teenistuskohal. SL-i personaalajakirjas „Spårväg och Buss" ilmunud kirjutises tutleeriti teda selle suure ettevõtte koosseisus olevaks suurimaks amatöörfotograafiks.

Peale fotografeerimise on Vaho Eier tunnustatud ka truuduse eest oma kutsealal. Möödunud aastal austas Stokholmi lääni maapäev neid teenistujaid, kes on olnud 30 aastat omavalitsuse teenistuses. Kõikidele kingiti vastava sissegraveeringuga kuld-uurid. 324 austatava hulgas oli ka kolm eestlast — üks neist SL-i bussijuht Vaho Eier. Teised eestlased olid kaks meditsiiniõde — Hilja Schönberg St. Eriku haiglas ja Helmi Leis Vårbergi haiglas.

Kaameraga bussijuht Vaho Eier ja osa tema 165-st albumist koosnevast kultuuriloolise väärtusega eluloost.

Pomm hävitas lennuki ja 21 inimest

COLOMBO — Aegsütikuga pomm lõhkes Sri Lanka (Tseiloni) reisilennukis Colombo lennuväljal just siis, kui reisijad olid lennukisse asumas. Surma sai 21, vigastada tosinaid.

Rootsi saatis välja tshehhi spioone

STOKHOLM — Rootsi saatis maalt välja viis tsehhoslovakkia diplomaati pärast seda, kui politsei oli avastanud salaluure grupi, kes olid kogunud sõjalist ja tööstuslikku informatsiooni N. Liidu ülesandel.

KIRIKUD

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS
21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühapäeval, 11. mail kell 2 p.l. PÜHAPÄEVAKOOL lastele ja PIIBLIKOOL täiskasvanuile.

Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneles dr. Mart Leesment. Pühapäevakooli laste emadepäeva kava. Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6 õ. INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS. Kõneleb Tom Rüdmik.

Kolmapäeval, 14. mail kell 7 õ. PALVEÕHTU.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 11. mail kell 10.15 EMADEPÄEV. Laste-ettekandeid. Laulab noortekoor.

Kell 6 õ. kõneleb K. Raid teemal: Vanaema ja ema usk. Naistrio.

ESIMENE EESTI EV. LUTH. KOGUDUS HAMILTONIS
Kirik: 18 Victoria Ave. S.
Hamilton, Ont. L8N 2S6
Õpetaja T. Nõmmik,
3 Mapleside Ave. Hamilton, Ont. L8P 3Y4, tel. 527-0410

Pühap., 11. mail kaks teenistust kell 10.00 INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS. Teenib koguduse õpetaja, kell 16.00 EMADEPÄEVA JUMALATEENISTUS. Teenib koguduse õpetaja. Laulavad „Helletajad" Olaf Kopvillemi juhatusel, orelil E. Rammo.

Järgneb saalis emadepäeva tervitus H. Skaudisõprade Seltsi korraldusel. Noorte ettekandeid. Pakub koogid. Kõik kutsutud.

I NELIPÜHAL, 18. mail kell 11.00 LEERINOORTE ÕNNISTAMISE teenistus armulauaga. Jutlustab õp. Udo Petersoo, solist sopran Valve Tali, liturgiaks koguduse õpetaja.

Õpetaja kõnetunnid on igal masp., 18.00—19.30 Hamiltonis riklas (tel. 1-527-0410) ja igal jap., 18.00—19.30 501 Davis Ave. Torontos, tel. 483-2478. Muul ajal kokkuleppel.

KIRIKUD

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühapäeval, 11. mail kell 2 p.l. PÜHAPÄEVAKOOL lastele ja PIIBLIKOOL täiskasvanuile.

Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneles dr. Mart Leesment. Pühapäevakooli laste emadepäeva kava. Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6 õ. INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS. Kõneleb Tom Rüdmik.

Kolmapäeval, 14. mail kell 7 õ. PALVEÕHTU.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE"
raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 11. mail kell 10.15 EMADEPÄEV. Laste-ettekandeid. Laulab noortekoor.

Kell 6 õ. kõneleb K. Raid teemal: Vanaema ja ema usk. Naistrio.

ESIMENE EESTI EV. LUTH. KOGUDUS HAMILTONIS

Kirik: 18 Victoria Ave. S.
Hamilton, Ont. L8N 2S6
Õpetaja T. Nõmmik,
3 Mapleside Ave. Hamilton, Ont.
L8P 3Y4, tel. 527-0410

Pühap., 11. mail kaks teenistust: kell 10.00 INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS. Teenib koguduse õpetaja, kell 16.00 EMADEPÄEVA JUMALATEENISTUS. Teenib koguduse õpetaja. Laulavad „Helletajad" Olaf Kopvillemi juhatusel, orelil E. Rammo.

Järgneb saalis emadepäeva aktus H. Skaudisõprade Seltsi korraldusel. Noorte ettekandeid. Pannkoogid. Kõik kutsutud.

I NELIPÜHAL, 18. mail kell 11.00 LEERINOORTE ÕNNISTAMISE teenistus armulauaga. Jutlustab õp. Udo Petersoo, solist sopran Valve Tali, liturgiaks koguduse õpetaja.

Õpetaja kõnetunnid on igal esmasp., 18.00—19.30 Hamiltoni kiriklas (tel. 1-527-0410) ja igal neljap., 18.00—19.30 501 Davisville Ave. Torontos, tel. 483-2478. Muul ajal kokkuleppel.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

EMADEPÄEVA JUMALATEENISTUS pühapäeval, 11. mail kell 11 hommikul. Laulab pühapäevakooli ja leerieelsete ansambel, tshellol Tiina Hubel. Juhatab Margit Viia. Toronto E. Meeskoor Ed. Tobrelutsu juhatusel laulab Paul Vesilinnu mälestuseks.

Pühapäevakool, leerieelsed. Piiblitund pärast jumalateenistust kirikus.

NELIPÜHA JUMALATEENISTUS pühapäeval, 18. mail kell 11 hommikul.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kell 9.30, samal ajal pühapäevakool. 4. mail ühine jumalateenistus St. Paul'is.

Õpetajate kõnetunnid kolmapäeviti kl. 9.30—12 päeval ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul, muul ajal telefoni teel.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172
Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 11. mail kell 4 p.l. EMADEPÄEVA NOORTE-JUMALATEENISTUS. Laulab koguduse segakoor. Pärast jumalateenistust aktus ja kohvilaud. Aktusekõneleja Pärja Tiislar.

Pühap., 18. mail kell 4 p.l. (muudetud aeg) NELIPÜHI JUMALATEENISTUS. Teenib piiskop Karl Raudsepp.

Pühap., 25. mail kell 4 p.l. KOLMAINU-JUMALAPÜHA jumalateenistus.

Pühap., 1. juunil kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühap., 8. juunil SURNUAIAPÜHA JUMALATEENISTUSED: **Mt. Pleasant kalmistul** kell 3 p.l., **York kalmistul** N osas kell 5 p.l. Muusikalises osas Estonia Orkester.

Koguduse segakoori harjutused esmaspäeviti kell 7 õhtul kiriku saalis.

Pühapäevakool igal pühapäeval jumalateenistuse ajal ja leerieelsed iga hommikuse jumalateenistuse ajal.

Õpetaja kõnetunnid teisipäeviti kella 6—8 õhtul ja neljapäeviti kella 2—8 õhtul.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 hommikul kuni kella 8 õhtul.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kalmapäeval, 7. mail kell 6 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Pühapäeval, 11. mail kell 11 homm. emadepäeva tähistav JUMALATEENISTUS, teenib E. Saraoja, lauluettekandeid.

Koosviibimine kohvilauas.

Kolmapäeval, 14. mail kell 6 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Pühapäeval, 18. mail kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, teenib A. Laur.

Teisipäeval, 20. mail kell 11 homm. PALVETEENISTUS.

Kolmapäeval, 21. mail kell 6 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Pühapäeval, 25. mail kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, teenib E. Saraoja.

Kolmapäeval, 28. mail kell 6 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Agnes Lepp surnud

14. aprillil suri Stokholmis, Sabbatsbergi haiglas pärast pikemat haigust näitleja, lavastaja ja draamakirjanik Agnes Lepp-Kaasik, kes oli sündinud 11. juunil 1907.

Agnes Lepp-Kaasik oli iseseisvas Eestis noorema põlvkonna silmapaistvamaid näitlejaid „Estonias", eriti komöödia alal. Paguluses on ta innukalt osa võtnud teatritegevusest, kujundanud meeldejäävaid osasid, teostanud kõrgekvaliteetilisi lavastusi ja kirjutanud kaks eduga esitatud näidendit.

Lahkunut jäid leinama abikaasa Harri Kaasik ja tütar Rutt perega.

EPL

Leinateateid

Tallinnas suri 19. veebruaril Helene Westholm, sündinud 28. detsembril 1883 Kadrinas.

Stokholmis suri 21. veebruril Leida Mustel, neiuna Raidur, sündinud 22. veebruaril 1908 Narvas.

Rootsis Eskilstunas suri 22. veebruaril Maria Ruskov, sündinud 18. juulil 1892 Noarootsis.

USA-s Brooklynis suri 22. veebruaril August Taniel Raavik, sündinud 16. veebruaril 1905 Pärnumaal.

USA-s suri 25. veebruaril Vladimir Holt, sündinud 1. mail 1910.

USA-s Elmhurstis suri 28. veebruaril Arlenna Pikat, sündinud 22. augustil 1932 Saaremaal.

Oregonis Portlandis suri 24. veebruaril Aleksander Mägi, sündinud 16. detsembril 1903 Tõllustes Saaremaal.

New Yorgis suri 1. märtsil ins. Hugo Kurman, sündinud 19. oktoobril 1902 Harjumaal.

USA-s Elmhurstis suri 13. veebruaril prof. dr. Jüri Ivask, sündinud 1907 Moskvas.

Inglismaal suri 21. veebruaril prof. Mihkel Toomse, sündinud 18. novembril 1905 Saaremaal.

Rootsis Borasis suri 20. veebruaril Evald Ein, sündinud 17. juunil 1894 Harjumaal.

Ottawas toimus sealsete etniliste gruppide HOMELANDS '86 festival. Pildil Endel Ruberg eestlaste väljapaneku juures, kus ta tutvustas Eestit ja demonstreeris nahatöid.

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$57.—	$77.—
Poolaastas	$32.—	$42.—
Veerandaastas	$17.—	$22.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

KANADAS:
aastas $62.— pluss saatekulu $45.—, kokku $107.—
poolaastas $34.— pluss saatekulu $23.—, kokku $57.—
veerandaastas $18.— pluss saatekulu $11.50, kokku $29.50

USA-s:
aastas $62.— pluss saatekulu $49.—, kokku $111.—
poolaastas $34.— pluss saatekulu $25.—, kokku $59.—
veerandaastas $18.— pluss saatekulu $13.—, kokku $31.—

VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:
Aastas $136.—, poolaastas $72.— ja veerandaastas $38.—
Aadressi muudatus $1.—. Üksiknumbri hind 70 senti

Pangatshekk või rahakaart kirjutada
FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

Murray E. Newbigging Ltd.
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ööl 489-8002

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — kolmapäeval ja reedel

Kolmapäeval, 7. mail 1986 — Wednesday, May 7, 1986

EKN mitme...

(Algus lk. 1)

demonstratsioonidega ÜRO hoone ees New Yorgis.

K. Jõgi rääkis Eesti Vabadusfondi korjandusest ja annetajaist koostatavast auraamatust.

Järgnes elav diskussioon kus puudutati protestikirjade saatmist, Eesti Vabadusfondi osakondade loomist erimaadel, N. Liidu aatomjõujaama plahvatust, mille puhul EKN juhatus peaks kuidagi reageerima ja minema rahva ette nõudmisega, et USA moodustaks tehnilise komisjoni, kes kontrolliks, et sellised katastroofid ei saaks enam korduda.

Väga kaua aega kulus mooduste vastuvõtmiseks, kuidas EKN juhatus peaks informeerima liikmeid igast juhatusekoosolekust ja millal peaks bürool olema kindel lahtioleku aeg. Pikaks veninud koosolek lõppes Eesti hümniga.

USA vähendas oma osamaksu ÜRO'le

ÜRO — Pärast aastaid ÜRO liikmete kriitika all olemist, on USA teinud mõjuva vastulöögi, mis maailmaorganisatsiooni valusamast kohast puudutab: viimasel kahel kuul president Ronald Reagani valitsus on väitnud, et nad vähendavad drastiliselt oma osa ÜRO eelarves. See tähendab 70 miljonit dollarit sel aastal, üks kolmandik Washingtoni 210 miljoni dollari suurusest liikmemaksust, mis on omakorda 25% ÜRO aastaeelarvest — 826 miljonist dollarist.

Kirikuõpetaja varastas korjanduse

LAGOS — Vaene kirikuõpetaja, kes varastas oma koguduse ülestõusmisepüha korjanduse, karistati kuue kepilöögiga. 27-aastane Timothy Jogunola mõisteti lisaks veel kuueks kuuks vangi või $200 trahvi. Enamus varastatud 3500 dollarist saadi kätte kui politsei teostas läbiotsimise õpetaja kodus.

wintario

1. mail peetud Wintario loosimisel langes peavõit $200.000 piletile O 368646, $100.000 võitsid samad numbrid ilma eelse rõngata, $1000 — 12861, $100 — 0409, $10 — 945 ja tasuta piletiraamatu — 37.

Sündmuste kalender

Laupäeval, 10. mail kell 7.30 õ. Minkler auditooriumis Kalev Estienne valikrühmade esinemine.

Laupäeval, 10. mail kell 6.30 p.l. T.E.R.R. „Kungla" maiball, Metro Toronto Convention Centre.

Pühapäeval, 11. mail kell 2. p.l. Eesti Majas T.E.S. Täienduskooli emadepäeva aktus.

Laupäeval, 24. mail kell 7.30 õ. Läti Majas kabaree-õhtu.

Pühapäeval, 25. mail kell 4 p.l. Tartu College'is Tiiu Haameri klaverikontsert.

Laupäeval, 24. mail kell 7 õ. Minkler auditooriumis Ritmika võimlemisõhtu.

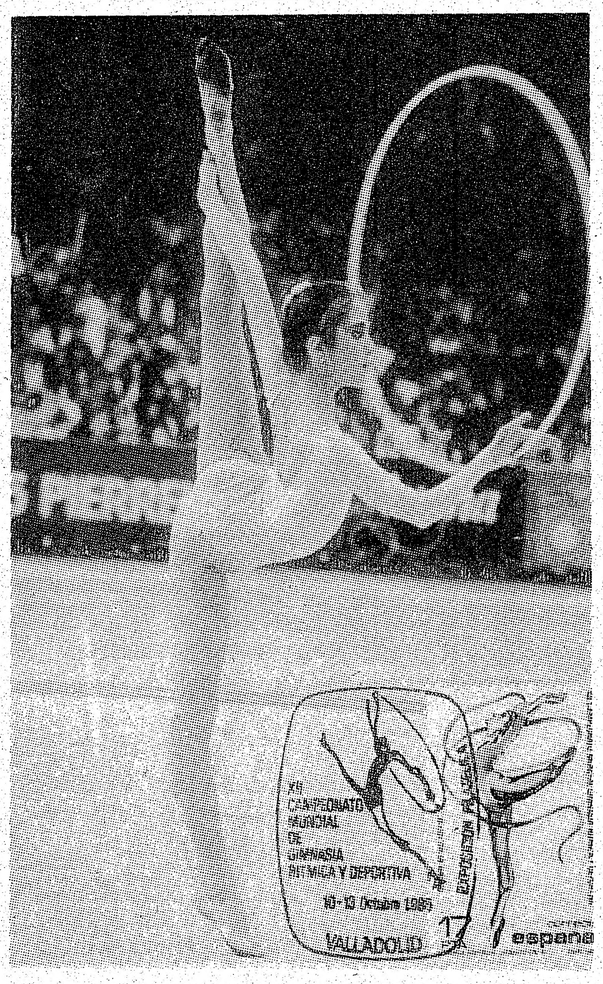

Marta Bobo Hispaanias väljaantud postkaardil. Nüüd ta esineb eeloleval Kalev Estienne valikrühmade esinemisel 10. mail.

Radioaktiivne tühimaa Ukraina südames

Venelaste seletused Tshernobõli õnnetusest

Kõrgem N. Liidu kommunistliku partei Moskva parteiosakonna juht Boris Jeltsin ütles, et õnnetuse N. Liidu tuumajõujaamas Tshernobõlis põhjustas inimeksitus ja piirkond jõujaama ümber jääb liiga radioaktiivseks, et evakueeritud elanikud võiksid tagasi pöörduda.

Jeltsin viibis Hamburgis Lääne-Saksamaa kommunistliku partei kongressil ja ütles, et ametivõimud on võtnud kasutusele vastuabinõud radioaktiivsuse leviku tõkestamiseks, kasutades helikoptereid, kust lastakse alla tinaühendeid, liiva ja neutroone absorveerivat elementi boroni.

Neli keskust Tshernobõli jõujaama läheduses 95 km kaugusel Kiievist on evakueeritud ja mõned joogivee reservuaarid selles piirkonnas on mürgitatud.

Vigastatud reaktor on olnud suletud kohe pärast õnnetust koos samas oleva kolme reaktoriga.

Samal ajal on võetud kasutusele vastuabinõusid, et seda enam ei juhtuks. Jeltsin süüdistas läänemaailma meedia juhtumi edasiandmisel, luues hüsteerilisi nõukogudevastaseid tundeid.

N. Liidu ametivõimud on jäänud oma arvude juurde, surma on saanud kaks, üks on surnud hiljem ja 197 on saanud vigastada. Ka üks prantsuse teadlane arvas, et nõukogude andmed võiksid olla korrektsed. Pierre Tanguy, Nuclear Safety & Security organisatsiooni juhataja ütles, et nad usuvad, et kaks surmasaanut ei saanud surma mitte radioaktiivsusest, vaid plahvatusest kui nõukogude tuletõrjujad lasksid vett kuumale reaktorile, mis põhjustas plahvatuse. Vigastada saanud võiksid surra järgmistel nädalatel, aga üldine kiirguse tase on liiga madal ja lokaalselt keskendunud, et ähvardada naaberriike.

Radioaktiivne pilv on jätkanud oma vahelduva suunaga kurssi üle Euroopa, liikudes alul Skandinaavia, siis tuule muutusel Balkani suunas.

Kanada välisministeerium hoiatas, et kanadalased ei reisiks Poolasse, Leedusse ega Riiga,

kuna kiirgus võivat seal olla ohtlik rasedaile.

Evakueerimisel olevat kuni 49000 inimest sunnitud lahkuma Tshernobõlist ja jõujaama ümbruskonnast. Kompartei juhid külastasid evakueerituid. Need 49000 inimest ei saa lähemas tulevikus tagasi oma kodudesse, aga see ei nõudvat siiski aastaid. Praegu on tühjas tsoonis sõjaväelasi, kes valvavad tööstusi, avalikke hooneid ja eramajasid.

Oma nädalases raadiokõnes USA president Ronald Reagan väljendas sümpaatiat nende vastu, kes on saanud kannatada õnnetuse puhul, aga ütles, et N. Liit võlgnes maailmale selgituse, mis tegelikult on juhtunud.

Moskva TV-saates näidati möödunud nädalalõpul esmakordselt Tshernobõli jõujaama ja selle ümbruskonda, mis oli inimtühi.

Eestist on seni saadud kaks erisisulist teadet. Ühe järgi seal pole kiirgus olnud ohtlik, teine on veidi kartlikum. Küll katkestati telefoniühendused välismaailmaga õnnetuse päeval.

N. Liidu eksitav avasõna

Balti Maailmakonverentsi selgitus konverentsi delegaatidele

Shveitsis algas 16. aprillil Helsingi kokkuleppe järelkonverents inimõiguste, eriti just inimkontaktide üle. Balti Maailmakonverentsi (Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu, Vabare Lätlaste Maailmaliit ja Leedu Vabastamise Ulemkomitee) büroo Bernis avaldas oma seisukohad N. Liidu delegatsiooni juhi Juri B. Kashlevi avakõnet kommenteerides. Sellekohane selgitus saadeti kõigile konverentsist osavõtvate riikide esindajaile.

N. Liidu avalduses öeldi, et „meie delegatsioon pooldab läbinisti ärilikku ja tasakaalustatud konstruktiivses vaimus tehtavat ülevaatust kõigist aspektidest selles küsimuses, mis rajatud Helsingi kokkuleppe lõpuaktis ja Madriidi konverentsi kokkuvõtte dokumendis".

Sellega seadused lõpuakti eesmärkide saavutamiseks on viimistletud koos faktiga, et Helsingi kokkuleppe printsiibid on olnud seotud N. Liidu konstitutsiooniga, mida kunagi pole rahva poolt vastu võetud, vaid N. Liidu Ministrite Nõukogu poolt vastuvõetud dekreediga 10. mail 1984.

See on tegelikult rohkem piirav selle asemel, et pehmendaks juba enne eksisteerivaid rangeid määrusi.

Uued eeskirjad ei luba Läänest tulnud külastajail olla üleöö oma sugulaste kodus isegi mitte selles piirkonnas, mis on lubatud turistidele. Need määrused ei luba võõrustajal külastatavat sugulast autoga sõidutada ja peavad arvestama sellegagi, et vastu võttes kinke võõrastelt külastajailt, see võib olla karistatav eksitus.

Samuti refereerib see avaldus muudele muudatustele, mis tehtud uute seadustega, kõik mis näivad olevat vastuolus N. Liidu internatsionaalsete lubadustega, nagu lihtsustatud sooviavaldused sisse- ja väljasõiduks. Seda võimalust pole toetatud ja isegi sellele vaatamata, et sõnad „lihtsustama" ja „vähendatud 50%" peaksid näitama olukorra paranemist, on tegelikkus vastupidine. Lihtne külastamise viisa maksab iga kord 200—400 rubla ja kui keeldutakse viisat andmast, siis raha tagasi ei maksta. Samuti pole seda normi vähendatud. Aeg, mil sooviavaldaja võib uuesti anda sooviavalduse on üks aasta, mitte kuus kuud nagu ütles N. Liidu saadik oma kõnes.

Kuidas siis võiks N. Liit arendada usalduslikku olukorda kui ta esitab valeandmeid, isegi selle kohta, milleks on küllalt informatsiooni? Kas nad usuvad, et nad võivad kedagi mõjutada uskuma?

Vastavalt nende mõtteviisile enamus lahusolevaid perekondi on ühendatud. Miks on Randpered, dr. Velmere ja nii paljud teised tulnud Berni? Nad tahavad oma perekondadega ühineda.

Ka ülejäänud osa N. Liidu avaldusest on samasugune reaalsusest kaugel olev peibutusjutt, mis ei vaja pikemat kommenteerimist.

Ainult seda võib veel lisada, et igasuguseil õigusil, mis seotud inimväärikusega on vähe tähendust N. Liidu valitsejate silmis.

Kokkuvõttes leiab Balti Maailmakonverents, et avasõnas väljendatud N. Liidu seisukohad koosnevad sõnadest, mis pole seotud reaalsuse või praktikaga. Selle avalduse alusel pole võimalik näha kuidas N. Liit võiks „ärilikult ja tasakaalukalt eksamineerida konstruktiivses vaimus" tõelisi küsimusi Berni inimkontaktide spetsialistide konverentsil.

Loodame, et teie ja teie delegatsioon tutvuks ise nende määruste ja seadustega, mida märgiti N. Liidu avasõnas. „Me pole üllatanud, kui te näete, et need ei lihtsusta liikumist, ei vähenda reisidokumentide hinda ega lihtsusta tolliformaalsusi."

KODUMAA UUDISEID

Ühel septembriõhtul kella 21 paiku lõhestas õhtuvaikust plahvatuse mürin Häädemetsa külanõukogu Rannametsa küla kaupluse majas. Jüri Ojametsa korteri aknad lendasid eest koos raamidega, purunesid uksed ja ahi, nihkusid paigast vaheseinad. Jüri Ojamets toimetati raskete põletushaavadega haiglasse. Tegemist oli olnud tüüpilise näitega kuidas ei tohi kasutada vedelgaasi. Korterivaldaja oli hakanud toitu valmistama. Gaasi lõhna tundes oli ta otsustanud seda ise remontida, avanud akna, aga vedelgaas on õhust raskem ja ei läinud läbi lahtise akna välja. Mees oli tavakohaselt üritanud süüdata sigaretti ja siis toimuski plahvatus. Eestis on 433.000 gasifitseeritud korterit, mida üle miljoni inimese kasutavad.

☆

Novembris lõppes Tallinnas Eesti Pimedate Ühingu IX kongress, kuulati ja arutati läbi aruanded, võeti vastu Eesti Pimedate Ühingu põhikiri, valiti keskjuhatuse ja revisjonikomisjoni uus koosseis. Kongressist võtsid osa partei keskkomitee liikmed. Uueks ühingu esimeheks valti E. Moik tagasi.

☆

Eesti Etnograafiamuuseum kuulutas välja teatmematerjali kogumise võistlused. Senised võistlused on toonud koduuurijailt üle 100.000 lehekülje asendamata teadusliku väärtusega ainest rahva eluolu erinevatest tahkudest minevikus ja tänapäeval. Olevat vaja juba ülevaateid kolhooside rajamisest ja nende sõjajärgsest arengust, mida soovitatakse kirja panna inimeste mälestuste ja kirjelduste kaudu. Vajatakse töid 20. sajandi esimesel poolel maal tegutsenud seltsidest, eriti laulu- ja mänguseltsidest, maal korradatud kursustest ja kodumajanduskoolidest. Tööde väärtust tõstvat seotud fotod.